

presenteert

VERZOENING

Bijbelstudies voor kringen
2011-2012

Redactie: Oege-Jakob Brouwer (Ichtus Leuven), Rudina Coraj (Ichtus Vlaanderen), Tom De Craene (Ichtus Vlaanderen), Bruce Hansen (Ichtus Vlaanderen), Job Thomas (Ichtus Vlaanderen), David Van Acker (Ichtus Leuven), Benji Vanbaelenberghe (Ichtus Gent), Arnout Van Hoof (Ichtus Antwerpen), Elias Verhalle (Ichtus Gent).

Eindredactie: Job Thomas

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3	4 // Mens & schepping	20
Zelf een Bijbelstudie maken.....	4	5 // Mens & zelf.....	25
Manuscriptstudie.....	5	6 // Mens & mens.....	30
Lectio Divina	8	7 // Volk & volk.....	34
1 // God & alles	9	8 // Eén kerk	37
2 // God & mens.....	13	Gebruikte bronnen.....	45
3 // God & schepping	17		

Inleiding

Tijdens het academiejaar 2011-2012 werkt Ichtus Vlaanderen rond het thema 'Verzoening.' Doorheen heel het jaar zullen in zowel de lokale Ichtusgroepen als op de activiteiten van Ichtus Vlaanderen verschillende facetten van christelijke verzoening belicht worden. Deze bundel werd samengesteld als leidraad voor de Bijbelstudiekringen voor de lokale Ichtusgroepen.

Het kader voor het thema verzoening werd voorzien door het begin en het eeuwige einde van de geschiedenis. In Genesis 1-2 wordt de schepping beschreven. Voor de zondeval was verzoening nog niet nodig omdat er nog niets te verzoenen was. In Openbaring 21:1-22:5 is verzoening volledig verwezenlijkt. Daar wordt een beeld geschetst van hoe complete verzoening eruit ziet.

Op basis hiervan zijn acht thema's uitgewerkt die terug te vinden zijn in het onderstaande kader. De volgorde van de thema's is enerzijds wat kunstmatig, het is niet noodzakelijk om de kringen in die volgorde te doen. Anderzijds zit er wel een logica in. Als christenen geloven we dat verzoening bij God en zijn genade starten. Het is dan ook aan te raden op zijn minst het eerste thema in de eerste kring te bespreken en misschien zelfs ook de eerste drie thema's in de eerste drie kringen.

Centraal thema	Genesis 1-2	Openbaring 21:1-22:5	Kerntekst
God & alles	1-2; vooral 1:31	21:5, 22-23	Kol. 1:15-22
God & mens	2:4-9	21:3, 6; 22:4	2 Kor. 5:16-21
God & schepping	1:1-2:3	21:1, 5	Rom. 8:18-30
Mens & schepping	1:26-28; 2:15-17(19)	22:2-3	Lev. 25
Mens & zelf	1:26-27	21:4; 22:1	Ps. 139
Mens & mens	2:20-25	21:3, 24-26	Mat. 18:21-35
Volk & volk		21:24-26	Ef. 2:11-22
Eén kerk	1:27	21:3	Hand. 10:1-48

Bij het voorbereiden hebben wij een beperkte selectie van commentaren op de Bijbel gebruikt. Het is gevaarlijk om al snel te verdwalen in de grote hoeveelheid. We raden ook aan een paar goede commentaren te zoeken en die grondig te bestuderen bij het voorbereiden van de studie (uiteraard na bestuderen van de tekst). Elke tekst is door iemand anders voorbereid. We hebben geprobeerd enigszins eenheid te bewaren, maar uiteraard zijn er duidelijke verschillen tussen de studies. We hopen dat dit niet als een hindernis, maar als een rijkdom mag ervaren worden.

Alle Bijbelteksten komen uit de *Herziene Statenvertaling* tenzij anders vermeld. Voor de onderverdeling van alinea's van de nieuwtestamentische gedeeltes werd gebruikt gemaakt van de Griekse tekst in *Novum Testamentum Graece*.¹ De oudtestamentische gedeeltes werden onderverdeeld volgens de *Biblia Hebraica Stuttgartensia*.²

¹ Barbara Aland, Kurt Aland, and Johannes Karavidopoulos, *Nestle-Aland Novum Testamentum Graece*, 27th ed. (Deutsche Bibelgesellschaft, 2006).

² Karl Elliger and Willhelm Rudolph, *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (Hendrickson, 1997).

Zelf een Bijbelstudie maken

Hieronder zijn telkens een paar opties geformuleerd om een Bijbelstudie aan te pakken, maar je kunt hier gerust ook zelf creatief mee omgaan. Een goede manier van aanpak is:

Bestudeer de tekst grondig

In de hele IFES-beweging (waar Ichtus lid van is) staat “inductieve” Bijbelstudie voorop als dé manier om de tekst te benaderen. Dat betekent dat je vanuit de tekst vertrekt om zo tot de kern te komen en niet omgekeerd. Hoewel deze bundel al een kern lijkt te suggereren, adviseren we je toch om telkens te starten met de Bijbeltekst en niet met ons advies/onze ideeën. Pas nadat je zelf de tekst bestudeerd hebt, kun je gebruik maken van commentaren, bevindingen van anderen en deze bundel. Een goeie manier om de voorbereidende studie te doen is de “manuscriptmethode” (zie verder).

Haal de kern uit de tekst

Als je goed weet wat de kern van de tekst die je zult bestuderen is, zul je veel gemakkelijker tot die kern kunnen komen tijdens de kring. Niet alleen kun je doelgericht werken, je kunt ook gemakkelijker beslissen over zijsprongen die zich tijdens de avond aanbieden.

Denk na over hoe je met je kring tot die kern kunt komen

Erg veel kringleiders maken de fout te denken dat zodra de exegeese gedaan is, de kring geslaagd zal zijn. Dit klopt niet. Na het bepalen van de kern is het erg belangrijk na te denken over hoe je tot die kern zult komen: welke werkvormen wil je gebruiken? Heel wat mensen denken dat het eenvoudigst is om een onderwijsleergesprek te doen (vraag en antwoord), maar dit is zowat de moeilijkste werkvorm die bestaat omdat het erg moeilijk is in te schatten wat de kringleden zullen antwoorden. Vaak komen antwoorden waar je niet op voorbereid bent en op zulke moment is het niet gemakkelijk om goede vragen te verzinnen om alsnog tot de kern te komen. Het beste is werkvormen gebruiken waarbij je als kringleider zelf zo weinig mogelijk aan het woord bent.

Manuscriptstudie

Een manier om de Bijbel te bestuderen die je voor elke passage kunt gebruiken, maar ook erg zinvol is ter voorbereiding van het leiden van een kring, is de “manuscriptmethode” die bestaat uit drie stappen.

Observatie

Krijg in deze fase grip op het verhaal (wat zegt de schrijver?). Druk de tekst af. Laat voldoende witruimte rond de tekst, maar ook tussen de regels. Als je kunt, laat alle alinea en versnummers weg.

Overloop de tekst en probeer alles aan te duiden wat opvalt, wat vragen oproept, wat op structuur duidt, wat vaak terugkeert ... Gebruik pennen, gekleurde potloden om woorden te markeren, de structuur van het stuk in kaart te brengen, thema's en verbindingen aan te geven.

Hieronder volgen nog een aantal tips voor vragen.

Vraag als een journalist

- Wie?
- Wat?
- Waar?
- Wanneer?
- Hoe?

Spoor de verbindingen op

- Herhalingen
- Overeenkomsten
- Contrasten
- Oorzaak – gevolg
- Van het algemene naar het bijzondere
- Van het bijzonder naar het algemene
- Hoofdgedachten
- Bijgedachten

Leef je in in de tekst

- Wat zie je, hoor je, ruik je, voel je?
- Word een persoon in de tekst

- Wat voor soort literatuur is dit? Een verhaal? Een dialoog? Poëzie? Commentaar van de schrijver? Het komt voor dat er meer dan één soort in de tekst voorkomt
- Markeer signaalwoorden: want, omdat, daarom, sinds, zodat, maar, dus, enz.
- Markeer logische eenheden in de tekst (welke stukken horen bij elkaar?) eenheid in thema, tijd, plaats, gedachte, actie, enz.
- Noteer datgene wat je in de tekst je speciaal opvalt, dingen die onverwacht of ongewoon zijn, of die vragen/verbazing/onbegrip/irritatie bij je oproepen
- Zijn er verwijzingen naar, of associaties met andere Bijbelteksten? Lees die teksten in hun context (niet alleen de verzen zelf) en vraag je af waarom ze hier worden aangehaald
- Vind je iets in de tekst dat vragen oproept? Iets wat je irriteert, je verbaast of waar je moeite mee hebt? Schrijf het op!

Interpretatie

In deze fase probeer je de volgende vraag op te lossen: wat wil deze tekst communiceren? Wat betekenen alle observaties die je gemaakt hebt? Wat is de kerngedachte van deze tekst?

Centraal staat deze opdracht: Formuleer de betekenis van de tekst door antwoord te geven op de vraag wat de auteur met de tekst wil zeggen.

De volgende vragen kunnen je daarbij helpen:

- Kijk nog eens naar de taalkundige en inhoudelijke relaties die je in de tekst hebt gevonden. Wat zijn de hoofdverbindingen en de hoofdonderwerpen in het gedeelte?
- Formuleer vragen naar aanleiding van de dingen die je opvielen in de tekst.
- Formuleer vragen over de taalkundige en inhoudelijke relaties die je hebt gevonden. Bijvoorbeeld: waarom herhaalt de auteur dit woord? Waarom gebruikt hij dit contrast? Handige vragen zijn “waarom (...)?” en “wat is de betekenis van (...)?”
- Concentreer je op de cruciale vragen. Dat zijn vragen die (1) uit de tekst zelf voortkomen; (2) over een groot deel van het gedeelte gaan; en (3) te maken hebben met de hoofdgedachte van het tekstgedeelte.
- Probeer nu de vragen te beantwoorden. Je kunt daarbij gebruik maken van (1) de tekst zelf; (2) de directe context van de tekst binnen het Bijbelboek; (3) de verwijzingen naar andere Bijbelgedeelten; of (4) een Bijbels woordenboek, een commentaar, uitleg die in Bijbels wordt gegeven en andere hulpmiddelen.
- Stel jezelf de ‘big question’: Welke boodschap wil de auteur overdragen aan de oorspronkelijke lezers? Wat zijn volgens jou de hoofdpunten, of hét hoofdpunt van dit gedeelte? Waarom staat deze passage hier?
- Probeer de hoofdgedachte van de tekst samen te vatten in één zin

Applicatie (toepassing)

In de laatste fase wordt nagedacht over het belang van de Bijbeltekst en de kerngedachte voor het ons leven. Dat kan gaan om een praktische opdracht (iets wat gedaan moet worden) of om een transformatieve opdracht (iets wat veranderd moet worden) of om een informatieve opdracht (kennis die toeneemt), etc. Probeer je er niet te gemakkelijk vanaf te maken door enkel toepassingen te formuleren die je niet veel kosten.

Centraal staat deze opdracht: Verbindt het gedeelte met je eigen leven en de wereld waarin wij leven.

De volgende vragen kunnen daarbij helpen:

- Zie je verbindingen tussen de tekst en je eigen leven en onze wereld? (Bijvoorbeeld: herken je je in een van de hoofdrolspelers in de tekst, waar raakt de boodschap van het gedeelte jouw leven?)
- Heb je het idee dat God specifiek tot je spreekt met betrekking tot een aspect van je leven?
- Zijn er concrete geboden, beloften, voorbeelden of anti-voorbeelden in de tekst die je iets te zeggen hebben?
Zijn er concrete stappen die als reactie op dit gedeelte moet zetten? Wees daarin eerlijk en duidelijk.

- Komt hierin iets naar voren wat van belang is voor mijn relatie met andere mensen, voor onze kring, onze gemeente of onze samenleving?
- Zijn er dingen die we, individueel of als groep, concreet ter hand moeten nemen?
- Wat heeft deze tekst je te zeggen over God?

Toepassing gaat er niet alleen over dat je 'iets ermee moet doen'. Het krijgen van dieper inzicht in wie God is en wat Hij doet, is ook toepassing.

Lectio Divina

Een tweede methode die erg de moeite loont en die bij elke Bijbeltekst kan gebruikt worden, is de *lectio divina*. Dit is een eerder bezinnende, intuïtieve Bijbeltekst. Soms benaderen we de Bijbel te kennisgericht en laten we God te weinig tot ons hart spreken. Deze methode is erg goed om dit tegen te gaan. Eén iemand leidt de kring. De andere hebben geen Bijbel nodig, maar luisteren.

Stap 1: Lees de tekst een eerst keer door. Doe dit rustig. Wees na het lezen van de tekst even stil zodat de tekst goed kan doordringen.

Stap 2: Zeg tegen de groep: “Denk tijdens de volgende lezing na of er iets is wat opvalt. Dat kan een woord, een zinsdeel of een zin zijn. Als er niet opvalt is dat geen probleem.”³ Lees de tekst een tweede keer. Wees even stil en laat daarna iedereen om beurt delen wat opviel (als er iets opviel). Wees als kringleider streng: laat de kringleden enkel delen wat opvalt en niets meer (dus ook geen uitleg erbij).

Stap 3: Zeg tegen de groep: “Vraag je nu eens af waarom dit opvalt. Heel vaak is dit omdat er een link is tussen de Bijbeltekst en ons leven. Is er een link met je leven? Opnieuw is het geen probleem als je geen link vindt.” Lees de tekst een derde keer. Wees even stil en laat daarna iedereen om beurt kort delen wat de link is. Hou als kringleider in het oog dat de leden dit bondig doen. Grijp zonnodig in.

Stap 4: Zeg tegen de groep: “Is er iets wat God jou wil duidelijk maken met deze tekst? God spreekt nog altijd tot ons door de Bijbel en dat doet Hij misschien nu. Soms spreekt God niet onmiddellijk of begrijpen we Hem niet. Het is geen probleem als het (nog) niet duidelijk is of God iets wil zeggen en wat Hij wil zeggen.” Lees de tekst een vierde keer. Wees even stil en laat daarna iedereen om beurt kort delen wat God hen wil zeggen met deze tekst. Hou opnieuw als kringleider in het oog dat de kringleden dit bondig doen.

Stap 5: Je kunt eerst de tekst nog een vijfde keer lezen, maar dit hoeft niet. Neem uitgebreid de tijd om voor elkaar en wat er gezegd en gedeeld is te bidden.

³ Benadruk dit, zodat niemand zich ongemakkelijk voelt wanneer er niets opvalt. Dat kan ook gebeuren en dat is geen drama.

1 // God & alles

Bijbelgedeelte: Kolossenzen 1:15-23

15 Hij is het Beeld van de onzichtbare God, de Eerstgeborene van heel de schepping.

16 Want door Hem zijn alle dingen geschapen die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zichtbaar en die onzichtbaar zijn: tronen, heerschappijen, overheden of machten; alle dingen zijn door Hem en voor Hem geschapen.

17 En Hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door Hem.

18 En Hij is het hoofd van het lichaam, namelijk van de gemeente, Hij, Die het begin is, de Eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in allen de Eerste zou zijn.

19 Want het heeft de Vader behaagd dat in Hem heel de volheid wonen zou,

20 en dat Hij door Hem alle dingen met Zichzelf verzoenen zou, door vrede te maken door het bloed van Zijn kruis, ja door Hem, zowel de dingen die op de aarde zijn als de dingen die in de hemelen zijn.

21 En Hij heeft u, die voorheen vervreemd was en vijandig gezind, zoals bleek uit uw slechte daden, nu ook verzoend, 22 in het lichaam van Zijn vlees, door de dood, om u heilig en smetteloos en onberispelijk voor Zich te plaatsen, 23 als u tenminste in het geloof blijft, gefundeerd en vast, en u niet laat afbrengen van de hoop van het Evangelie, dat u gehoord hebt, dat gepredikt is in de hele schepping die onder de hemel is, waarvan ik, Paulus, een dienaar geworden ben.

Achtergrondinformatie

Dit fragment komt uit de brief die Paulus aan de gemeente te Kolosse schrijft. De brief werd hoogstwaarschijnlijk rond het jaar 60 geschreven.⁴ Kolosse was een kerk die overwegend bestond uit niet-joodse christenen (cf. 1:27).⁵ Hoewel Paulus in de regio van Frygië – waar Kolosse gelegen is – als zendeling is rondgetrokken (Hand. 16:6; 18:23), is hij blijkbaar niet in Kolosse zelf geweest of heeft hij althans de kerk daar niet opgericht (Kol. 2:1).⁶

De christenen in Kolosse worden door Paulus als beginnende christenen beschouwd. Dat is te merken door hoe hij voor hen bidt (1:9vv.; 2:1vv.) en het onderricht waarin hij hen voorziet (2:6vv.).⁷ Hierin is ook het doel van de brief te vinden. Paulus wil door hen te wijzen op Christus behoeden van het volgen van allerlei dwaalleraars. Hoogstwaarschijnlijk zijn dit eerder preventieve waarschuwingen en waren er nog geen ernstige misvattingen in de kerk. Nergens lijkt Paulus althans mensen uit de kerk aan te vallen over hun opvattingen.⁸ De dreiging bestond uit op zijn minst drie elementen. Het is de vraag of die drie elementen tot één valse leer behoorden of gewoon losse dwaalleringen waren.⁹ Ten eerste was er het gevaar van wetticisme (2:16-17). Ten tweede was er de dreiging van mysticisme (2:18-19). Ten derde was er de aantrekking van het ascetisme – of het ontzeggen van genieten in het leven (2:20-21).

⁴ John van Eck, *Kolossenzen, Filemon, CNT* (Kampen: Kok, 2007), 30.

⁵ *Ibid.*, 19.

⁶ *Ibid.*

⁷ *Ibid.*, 20.

⁸ *Ibid.*, 21.

⁹ Cf. Robert W. Wall, *Colossians & Philemon*, IVPNTCS (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1993), 24.

In hoofdstuk 1 wijst hij de Kolossenzen vooral op hun plaats in Christus. In hoofdstuk 2 waarschuwt Paulus hen voor dwaalleer. In hoofdstuk 3 en 4 geeft hij aan welke ethische en maatschappelijke verantwoordelijkheden volgen uit het bij Christus horen.

Verduidelijking

Vers 15-20

“Hij” verwijst naar “de Zoon” (1:13). Christus staat in heel dit stuk centraal. Eerst is er aandacht voor de menswording (“Beeld”), daarna voor de goddelijkheid (“Eerstgeborene”). Hierbij dient opgemerkt te worden dat “Eerstgeborene” niet inhoudt dat Jezus geschapen is. Paulus probeert hiermee uit te drukken dat Jezus vóór alles kwam.¹⁰ Dit lijkt in vers 16 uitgelegd te worden (het kan interessant zijn om de verbanden te zoeken tussen de verschillende zinnen/zinsdelen). Paulus geeft een opsomming, maar eindigt niet met “enzovoorts” zoals wij vaak zouden doen; hij eindigt met de climax: *alle* dingen zijn door en voor Hem geschapen.¹¹ Christus is niet enkel de oorsprong van de schepping (“door”); Hij is er ook het doel van (“voor”).¹² Dat laatste “voor” is onderscheiden van het “vóór” in vers 17; daar is het een tijdsaanduiding.

Nadat Paulus heeft bewerkstelligd dat zijn lezers begrijpen hoe machtig en groot Christus is, geeft hij aan dat die Christus ook het hoofd van de gemeente is (v. 18). Het is belangrijk te zien dat de gemeente (als vertegenwoordigers van Christus) tussen “alle dingen” (v. 17) en verzoening (v. 19-20) staat. Het lichaam kan niet afgescheiden worden van het hoofd en dit impliceert dat de kerk een belangrijke rol te spelen heeft in het bewerkstelligen van de verzoening die in Christus reeds gerealiseerd is.¹³ In vers 18 wordt ook dit andere deel van de heilsgeschiedenis geïntroduceerd. In verzen 15-18a gaat het over de schepping.¹⁴ In verzen 18b-20 gaat het over de verzoening. De twee zijn nauw met elkaar verbonden.

In vers 19 wordt duidelijk gemaakt dat God wilde dat “héél de volheid” (een andere verwoording voor de volledige goddelijke natuur).¹⁵ Christus is God zelf. Doordat Christus God is kon God alle dingen met Zichzelf verzoenen. De verhoudingen waren verstoord geraakt en Christus’ offer heeft voor verzoening gezorgd.

Vers 21-23

In vers 20 wordt Gods plan uitgedrukt. Dat lijkt misschien toekomstig te zijn, maar het tijdsgebruik in vers 21 geeft aan dat die verzoening al gerealiseerd is. Christus heeft de schepping al met zichzelf verzoend en dit heeft gevolgen voor hoe de mens met God verzoend kan worden. Dit is de toepassing van het lied uit verzen 15-20 voor de Kolossenzen. Paulus toont eerst wat Christus gedaan heeft in het algemeen en vertaald dat dan naar hun context in deze verzen.

¹⁰ van Eck, *Kolossenzen, Filemon*, 82.

¹¹ Ibid., 85.

¹² Ibid., 88.

¹³ Wall, *Colossians & Philemon*, 70.

¹⁴ Cf. Ibid., 71.

¹⁵ van Eck, *Kolossenzen, Filemon*, 98.

Kerngedachte

Alles is in, door en voor Christus gemaakt en in, door en voor Christus verzoend met Hem.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Wat kom je te weten over Jezus? (O)
 - Wat betekent het dat Jezus het *Beeld* van de onzichtbare God is (v. 15)? (I)
 - Wat betekent het dat Jezus de *Eerstgeborene van de schepping* is (v. 15)? (I)
 - Welke dingen zijn geschapen door Hem (v. 16)? (O)
 - Wat zegt dit over het Koninkrijk van Hem (cf. v. 13)? (I)
 - Waarom is het belangrijk dat Hij vóór alle dingen is (v. 16-17)? (OI) En voor ons? (A)
 - Waarin is Jezus de eerste (v. 15-18)? Wat betekent dit? (OI)
 - Waarom wordt de gemeente hier vermeld (v. 18)? (I)
 - Wat is de betekenis van de “want” (v. 19)? (I)
 - Wat betekent verzoening volgens Paulus (v. 20)? (OI)
 - Wat is de link tussen het eerste (v. 15-20) en het tweede deel (v. 21-23)? (I)
 - Welke tijdsindicatie gebruikt Paulus (v. 21)? (O)
 - Wat betekent “nu”? En wat betekent het voor ons vandaag (v. 21)? (IA)
 - Is het “heilig voor zich plaatsen” iets in het verleden, heden of toekomst (v. 22)? Waarom? (OI)
 - Wat is de voorwaarde (v. 23)? (O)
 - Wat is het evangelie (v. 23)? (OI)
 - Waartoe roept deze tekst ons op? (A)
-
- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
 - Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

In dit stuk staat Christus centraal. Dit wordt heel erg duidelijk door de voorzetsels die gebruikt worden. De eerste twee werkvormen vertrekken hieruit om zo tot de kern van de tekst te kunnen doordringen. In het kader van “verzoening” is het boeiend om na te denken over het feit dat hier het voorzetsel “met” niet gebruikt wordt. De verzoening gebeurt door, voor en *in* Christus.

1) Print de tekst uit. Laat iedereen “Hem” en de bijhorende voorzetsels (“in”, “door”, “voor”) aanduiden. Probeer wat in deze tekst staat onder te verdelen op basis van de verschillende voorzetsels. Lukt het om v. 15-20 schematisch voor te stellen? Dit is een goede observatieopdracht. Van hieruit kun je de vraag stellen en beantwoorden wat deze tekst wil zeggen.

2) Print de tekst uit, maar laat alle voorzetsels vóór het woord “Hem” weg. Laat de kringleden die invullen. Zijn er verschillende meningen? Spreek er dan eerst over voor je de tekst gaat bekijken. Waarom denken jullie er anders over? Dit is een goede mix tussen observatie en interpretatie. Van hieruit kun je de vraag stellen en beantwoorden wat deze tekst voor ons vandaag wil zeggen.

3) Vers 15-20 zijn dichtelijk. Misschien is het goed om dit gedicht eerst een paar keer te lezen als gedicht/aanbidding van Christus. Wat valt iedereen op? (Dit is een goed gedeelte om een *lectio divina* te proberen.)

4) "Eerst" komt erg vaak voor. Teken op een groot blad (A3) een medaille met een "1" in het midden. Schrijf daarrond alles waar Christus eerst in is. Dit is een goede observatieopdracht. Van hieruit kun je de vraag stellen en beantwoorden wat deze tekst wil zeggen. In de applicatie kun je opnieuw een medaille tekenen (individueel of in groep). Iedereen kan daarop schrijven waarvoor hij/zij Christus in de komende weken meer op nr. 1 wil zetten.

5) Paulus' schrijven in verzen 15-20 is een stukje poëzie of een lied. In de toepassing kun je elke deelnemer wat ze geleerd hebben proberen te vertalen naar een hedendaags stukje kunst (tekenen, poëzie, liedtekst ...). Plaats in dit lied de kerngedachte centraal. Deel om af te sluiten de kunstwerkjes met elkaar. (Je kunt ze uitleggen aan elkaar, maar dat hoeft niet per se. Probeer in de eerste plaats te genieten van de creativiteit die God ons heeft gegeven.)

2 // God & mens

Bijbelgedeelte: 2 Korintiërs 5:16-21

16 Zo kennen wij vanaf nu niemand naar het vlees; en al hebben wij Christus naar het vlees gekend, dan kennen wij Hem nu zo niet meer. 17 Daarom, als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping: het oude is voorbijgegaan, zie, alles is nieuw geworden. 18 En dit alles is uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening van de verzoening gegeven heeft. 19 God was het namelijk Die in Christus de wereld met Zichzelf verzoende, en aan hen hun overtredingen niet toerekende; en Hij heeft het woord van de verzoening in ons gelegd.

20 Wij zijn dan gezanten namens Christus, alsof God Zelf door ons smeekt. Namens Christus smeken wij: laat u met God verzoenen. 21 Want Hem Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid van God in Hem.

Achtergrondinformatie

Korinte was een van de belangrijkste Griekse steden in de tijd van Paulus.¹⁶ Hoe het precies kwam is niet helemaal duidelijk, maar de komst van Apollos en Kefas (Petrus) naar Korinte zorgde ervoor dat de gemeente die Paulus had opgericht zijn autoriteit als apostel in vraag trok (1 Kor. 1:11; 3:22).¹⁷ Terwijl Paulus in Efeze zit, komt hij te weten dat er in de gemeente van Korinte tegelijk ook allemaal mistoestanden zijn met betrekking tot seksueel gedrag, tempelaanbidding, heilig eten, tongentaal en de collecte voor de heiligen in Judea.¹⁸ Om dit alles aan de kaak te stellen, schreef Paulus de brief die wij kennen als 1 Korintiërs. Het is een erg emotionele brief.

Het beoogde effect van 1 Korintiërs werd niet bereikt, integendeel, het is nog erger geworden. Er is namelijk een sterke oppositie tegen Paulus ontstaan. Hij brengt daarom een kort bezoek aan Korinte, een bezoek dat hij al had aangekondigd in de brief (4:18). Na dit bezoek schrijft Paulus een nieuwe brief, die de "tranenbrief" genoemd wordt.¹⁹ Dit is niet 2 Korintiërs, maar in de laatstgenoemde brief wordt wel naar de tranenbrief verwezen (2:3; 7:7-16).²⁰

Paulus heeft vervolgens Titus gestuurd om de gemeente te begeleiden in haar problemen en wacht vol spanning op nieuws van hem. Paulus en zijn gezelschap reizen Titus tegemoet tot aan Troas. Titus blijft echter weg en Paulus trekt door naar Macedonië (2:12-13). In Macedonië ervaren ze veel tegenstand en verlangen ze naar nieuws van Korinte (7:5-7). Gelukkig ontmoeten ze daar Titus die geruststellende berichten uit Korinte heeft. Paulus schrijft zijn volgende brief aan de Korintiërs – de brief die wij kennen als 2 Korintiërs – terwijl hij vanuit Macedonië onderweg is naar Korinte. Hoewel Paulus een aantal verschillende onderwerpen behandelt in 2 Korintiërs, lijkt deze brief vooral bedoeld te zijn

¹⁶ Paul Barnett, *The Second Epistle to the Corinthians*, New International Commentary on the New Testament (Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 1997), 4.

¹⁷ Ibid., 10.

¹⁸ Ibid., 11.

¹⁹ Ibid., 13.

²⁰ Murray J. Harris, "2 Corinthians," in *Romans through Galatians*, Expositor's Bible Commentary 10 (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1976), 311.

om de Korintiërs voor te bereiden op Paulus' komende bezoek (2:2-3; 9:4; 10:2; 11:9; 12:14, 20-21; 13:1-2, 7, 10).²¹ Die reis vindt hoogstwaarschijnlijk plaats in het begin van het jaar 56.²²

De tranenbrief is heel confronterend geweest en Paulus geeft in 2 Korintiërs nog wat extra informatie. Hij verzekert de Korintiërs dat hij de brief gestuurd heeft omdat hij hen graag ziet (7:2-3). Hij beseft dat hij veel verdriet heeft veroorzaakt, maar toch heeft hij geen spijt van zijn schrijven.

De laatste brief aan de Korintiërs bestaat uit drie delen: een verantwoording van Paulus' bediening (1-7); een oproep om giften voor de arme christenen in Judea (8-9); en een verdediging van Paulus' apostelschap (10-13).²³

Er komen drie belangrijke theologische thema's aan bod in 2 Korintiërs: de centraliteit van Christus, de bediening in het Nieuwe Verbond en de hoop op glorie.²⁴ Elk van die drie thema's komt aan bod in de passage hierboven. Christus is het keerpunt in de geschiedenis; Hij zorgde voor de overgang van het oude naar het nieuwe (5:17). Paulus wijst erop dat dit een nieuwe bediening impliceert (5:18, 20). De hoop op de glorie start met de verzoening met God door Jezus Christus (5:18, 21).

Verduidelijking

Het eerste stuk (v. 16-19) laat de glorie van Christus zien. In de eerste plaats gaat dit over Paulus' bekering ("vanaf nu"), maar tegelijk zit er een universele dimensie aan: elke christen is een nieuwe schepping *geworden* (geen toekomstige tijd).²⁵ Het "vlees" bij Paulus verwijst telkens naar de zondige natuur van de mens. Iemand kennen "naar het vlees" impliceert dus niet dat de ander zondig is, maar dat degene die de ander kent zondig is. Daardoor kende Paulus Christus vroeger "naar het vlees." Dit kan hij misschien zeggen omdat hij Jezus ontmoet heeft toen hij een jonge student in Jeruzalem was.²⁶ Maar het kan gewoon ook verwijzen naar zijn misvatting van Jezus voor zijn indrukwekkende bekering.²⁷ Nu kent Paulus Jezus echter door de Geest en begrijpt hij wie Jezus is. De "iemand" slaat in de eerste plaats op Paulus, *zelfs* Paulus die Christus' discipelen vervolgde.²⁸ Het is echter onmiddellijk duidelijk dat dit ook breder te begrijpen is; dit gaat over de mensheid.

Gods gift in de eerste plaats is verzoening met Zichzelf door zijn Zoon Jezus Christus. Tegelijk zien we dat God daar een gift aan toevoegt: Hij geeft het "woord van verzoening" (nl. de kennis van wat Jezus heeft gedaan) en daardoor ook de gift van de "bediening van verzoening." Dit betekent dat zij die God al met Zichzelf verzoend heeft ook de boodschappers van God worden bij het verkondigen van zijn genade.²⁹

²¹ Barnett, *2 Corinthians*, 14.

²² Ibid.

²³ Harris, "2 Corinthians," 315.

²⁴ Barnett, *2 Corinthians*, 41-46; zie ook Harris, "2 Corinthians," 314.

²⁵ Barnett, *2 Corinthians*, 294.

²⁶ Ibid., 295.

²⁷ Harris, "2 Corinthians," 353.

²⁸ Barnett, *2 Corinthians*, 298.

²⁹ Ibid., 300.

Verschillende aspecten van verzoening staan centraal in deze tekst (“verzoening/verzoenen komt maar liefst vijf keer voor in vv. 18-21).³⁰ Daarbij is de spanning te merken dat God de wereld al met Zich *heeft verzoend*, maar dat er nog altijd een bediening van de verzoening bezig is. De verzoening is enerzijds al volledig gebeurd, maar anderzijds moet hij nog verder bewerkstelligd worden. Dat is een schijnbare tegenstelling die wel vaker in het NT te vinden is.

Het stuk eindigt met de samenvatting van de “verzoening” uit de vorige verzen: God heeft zijn Zoon tot zonde gemaakt. Het is erg compact geschreven, maar zegt tegelijk erg veel over Christus. Hij kende geen zonde (was dus zondeloos tijdens zijn leven) en is door God met zonde beladen bij zijn dood.³¹ Dat de christenen zijn gerechtigheid zijn geworden verwijst naar het feit dat christenen het “bewijs” zijn van Gods gerechtigheid die Hij door Christus heeft uitgeoefend. Het laatste vers laat de Korintiërs haast geen optie meer dan de aansporing in vers 20 te volgen en zich volledig te (be)keren naar Christus.³² Dit is ook de bediening van de verzoening; mensen oproepen zich met God te verzoenen.³³ Dit impliceert echter niet noodzakelijk enkel een mondelinge verkondiging.

Kerngedachte

God heeft de mens met zich verzoend en de verzoende heeft de opdracht om dit te verkondigen en zelf verzoener te zijn.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Wat is de link met de vorige verzen? (OI)
- Wat kom je te weten over Jezus in dit stuk? (O)
- Wat kom je te weten over de mens (christen) in dit stuk? (O)
- Wat betekent “iemand kennen naar het vlees” (v. 16)? (I)
- Hoe hebben “wij” Christus naar het vlees gekend (v. 16)? (I) Wie zijn de “wij”? (OI)
- Wat is een “nieuwe schepping” zijn (v. 17)? (O)
- Wat impliceert de tijd van het werkwoord (tegenwoordig) voor het leven van de christen (v. 17)? (IA)
- Waarop slaat “alles” (v. 17-18)? (OI)
- Waarom is het “uit God” (v. 18)? (OI)
- Wat is de “bediening van de verzoening” (v. 18-19)? (O)
- Wie heeft deze bediening gekregen (v. 18-19)? (I)
- Welke opdracht houdt deze bediening vandaag in? Hoe kan dit gedaan worden? (A)
- Waarmee wordt “het vlees” gecontrasteerd (v. 16-19)? (O)
- Wat betekent het zich met God te verzoenen (v. 20-21)? (OI)
- Wat betekent het dat God Christus “tot zonde” heeft gemaakt (v. 21)? (I)
- Wat houdt het in om “gerechtigheid van God in Hem” te worden (v. 21)? (IA)
- Welke opdracht geeft Paulus zijn lezers en ons mee? (IA)

³⁰ Ibid., 303.

³¹ Ibid., 314.

³² Ibid., 315.

³³ Harris, “2 Corinthians,” 354.

- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
- Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

Opnieuw staat het offer van Christus centraal, maar hier ligt de focus iets sterker op de verzoening tussen God en de mens. Tegelijk komt hier ook het belang van een bediening in verzoening naar voor. Het is daarom goed om zeker ook na te denken over waar wij in de wereld kunnen helpen met de bediening van verzoening.

1) Teken een piramide op een A3-blad. Op de bovenste laag laat je de groep eerst brainstormen over wat verzoening is. Op de tweede laag laat je ze brainstormen over wat verzoening in België is. Op de derde laag wat verzoening in hun studentencontext is. Op de vierde laag wat verzoening in hun eigen leven is. Op de onderste laag wat verzoening met God betekent. Dit is een goeie intro voor het hele gesprek. Zo heb je namelijk logische funderingen gemaakt. De basis van verzoening is niet *weten* wat verzoening is, maar het offer van Christus. Op de tweede laag komt dan het ervaren van de tekst. En net zoals Paulus zegt kunnen we op basis hiervan verzoening brengen naar onze onmiddellijke omgeving en onze bredere omgeving. Al die dingen samen zullen ons steeds meer en meer doen beseffen wat het nu precies is (de bovenste laag).

2) Je kunt er ook voor kiezen om de onderste twee lagen in te vullen na het bespreken van de Bijbeltekst. Als toepassing kun je dan de bovenste vier lagen (dus de vierde laag inbegrepen) verder laten aanvullen.

3) Teken een grote pijl (een tijdslijn) op een blad. Laat aan de bovenkant alle evenement uit de tekst schrijven wat past op kleine schaal (dus het leven van Paulus en de Korintiërs). Laat aan de onderkant de evenementen op grote schaal schrijven (dus alles wat met de hele wereld te maken heeft). Laat ze zeker ook "verzoening" een paar keer opschrijven (verzoening met zichzelf, verzoening als bediening ...). De bedoeling van deze oefening is dat de kringleden hierdoor de spanning gaan zien tussen het feit dat God de verzoening al volledig gerealiseerd heeft, maar ons toch nog een bediening van verzoening heeft gegeven.

4) Een manuscriptstudie (zie boven) zou goed passen bij deze tekst. Deze tekst is namelijk erg geconcentreerd. Door te zoeken naar de woorden die verbanden uitdrukken (zo, daarom, namelijk, dan, want) zullen er goeie vragen op tafel komen te liggen, die helderheid in de tekst zullen brengen. Deze verbanden in een schema proberen te gieten kan een goeie oefening zijn.

3 // God & schepping

Bijbelgedeelte: Romeinen 8:18-30

18 Want ik ben ervan overtuigd dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid die aan ons geopenbaard zal worden. 19 Met reikhalzend verlangen immers verwacht de schepping het openbaar worden van de kinderen van God. 20 Want de schepping is aan de zinloosheid onderworpen, niet vrijwillig, maar door hem die haar daaraan onderworpen heeft, 21 in de hoop dat ook de schepping zelf zal bevrijd worden van de slavernij van het verderf om te komen tot de vrijheid van de heerlijkheid van de kinderen van God. 22 Want wij weten dat heel de schepping gezamenlijk zucht en gezamenlijk in barensnood verkeert tot nu toe. 23 En dat niet alleen, maar ook wijzelf, die de eerstelingen van de Geest hebben, ook wij zelf zuchten in onszelf, in de verwachting van de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing van ons lichaam. 24 Want in de hoop zijn wij zalig geworden. Hoop nu die gezien wordt, is geen hoop. Immers, wat iemand ziet, waarom zou hij dat nog hopen? 25 Maar als wij hopen wat wij niet zien, dan verwachten wij het met volharding.

26 En evenzo komt ook de Geest onze zwakheden te hulp, want wij weten niet wat wij bidden zullen zoals het behoort. De Geest Zelf echter pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen. 27 En Hij Die de harten doorzoekt, weet wat het denken van de Geest is, omdat Hij naar de wil van God voor de heiligen pleit.

28 En wij weten dat voor hen die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede, voor hen namelijk die overeenkomstig Zijn voornemen geroepen zijn. 29 Want hen die Hij van tevoren gekend heeft, heeft Hij er ook van tevoren toe bestemd om aan het beeld van Zijn Zoon gelijkvormig te zijn, opdat Hij de Eerstgeborene zou zijn onder vele broeders. 30 En hen die Hij er van tevoren toe bestemd heeft, die heeft Hij ook geroepen, en hen die Hij geroepen heeft, die heeft Hij ook gerechtvaardigd, en hen die Hij gerechtvaardigd heeft, die heeft Hij ook verheerlijkt.

Achtergrondinformatie

De Romeinenbrief is geschreven door Paulus aan de gemeente in Rome. Op het moment dat Paulus zijn brief schreef was hij nog nooit in Rome geweest. Wanneer Paulus in Rome aankwam was er al een gemeente aanwezig (Romeinen 15: 23) Ook wilde Paulus al langere Rome toe gaan (handelingen 28:15). Centraal thema in de Romeinen brief is de gerechtigheid van God, de betekenis van het leven en de daden van Christus, de zondigheid van de mensen en de genade van God worden uitgelegd. Vergeleken met andere brieven is de Romeinen brief veel minder een persoonlijke brief van Paulus, er worden vooral veel belangrijke punten over de inhoud van het christelijke geloof besproken. Het is een erg uitvoerige uiteenzetting van het door Paulus verkondigde evangelie. Mede doordat Paulus de Romeinen niet persoonlijk kende is de inhoud van de brief bruikbaar voor vrijwel alle christenen.³⁴

³⁴ Gebaseerd op Herman Ridderbos, *Romeinen*, CNT (Kampen: Kok, 1959).

Verduidelijking

Hieronder wordt vooral gefocust op de verzen 18-25 omdat die het best bij het thema "Verzoening God & Schepping" aansluiten. De verzen erna geven veel info maar er komen dan heel andere discussiepunten op tafel naar mijn mening.

Met 'de schepping' (v. 19) wordt heel het leven dat aan de dood onderworpen is bedoeld. Met de 'openbaring van de kinderen van God' wordt inhoud gegeven aan de verwachtingen. Dit kan gezien worden als een interpretatie van het waarneembare verlangen van Paulus. De 'zinloosheid' (v. 20) kan in een brede zin geïnterpreteerd worden: alles wat uiteindelijk leidt tot de dood. Over wie de "hem" is die de schepping daaraan onderworpen heeft, bestaan verschillende meningen. Het zou kunnen gaan over Adam of over God. In het ene geval is het door de schuld van Adam waardoor de rest van de wereld 'onderworpen is aan de zinloosheid.' In het andere geval is het God die vanwege de schuld van de mens (Adam en de appel) de wereld aan zinloosheid heeft onderworpen. Inhoudelijk maakt het niet zo heel veel verschil.

Vers 21 maakt duidelijk dat het lot van de schepping is verbonden aan het lot van de mens. Door de schuld van de mens ging de gehele schepping verloren aan zinloosheid, aan de andere kant is er geheel herstel mogelijk voor de mens én ook voor de schepping. Vers 22 maakt dan weer duidelijk dat de schepping er niet in geslaagd is om een oplossing voor haar eigen probleem te vinden. Er is hulp van buitenaf nodig.

In vers 23 wordt opnieuw de link gelegd tussen de mens (hier meer bepaald christenen) en de schepping. Als het "zuchten" voor de schepping geldt des te meer zal dat ook voor ons gelden. Net zo, als er hoop is voor een nieuwe schepping, net zo geldt dat dan voor ons. Er kan hier een schemaatje gevolgd worden: geloof → hoop ⊗ zalig (de mens die behouden is).

Kerngedachte

De gehele schepping lijdt op dit moment aan zinloosheid maar er is hoop op bevrijding.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Wanneer vindt dit lijden plaats (v. 18)? (O)
- Wanneer vindt de genoemde heerlijkheid plaats (v. 18)? (O)
- Wat is de "troost" (v. 18)? (I)
- Hoe kan dat van invloed zijn op ons (v. 18)? (A)
- Wat is de hoop van de schepping (v.19, 21)? (O)
- Wat is er met de schepping gebeurd/aan de hand (v. 20, 22)? (O)
- Wat wordt bedoeld met "zinloosheid" (v. 20)? (I)
- Wat voor uitwerking heeft dat op jouw kijk op deze wereld (v. 20)? (A)
- Wie wordt hier bevrijd (v. 21)? (O)
- Waarvan wordt het bevrijd (v. 21)? (O)
- Wat voor gevolgen heeft dit alles (v. 21)? (I)
- Hoe beïnvloedt dit jouw toekomstbeeld (v. 21)? (IA)
- Wie wordt er bedoeld met 'wijzelf' (v. 23)? (I)
- Wat is met ons aan de hand (v. 23)? (OI)

- Wie zijn “zij” (v. 24)? (I)
- Hoe kunnen wij onszelf zien (v. 24)? (A)
- Hoe omschrijf je de genoemde hoop (v. 24)? (OI)
- Hoe beïnvloedt deze hoop jouw leven (v. 24)? (A)
- Wat is het gevolg van “hopen wat wij niet zien” (v. 25)? (O)
- Wat houdt dat in (v. 25)? (I)
- Wat zijn daarvan de consequenties voor jou (v. 25)? (A)

- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
- Waartoe roept deze tekst ons op? (IA)

Werkvormen

Probeer bij de werkvormen vooral te focussen op de verzoening tussen God en schepping.

1) Neem een groot vel papier mee met markeerstiften. Lees de tekst met elkaar. Vervolgens schrijft je in het midden van het vel papier: “Zinloosheid.” Laat iedereen punten aangeven die hij hierin ziet; doe samen een brainstorm. (Wees niet te snel tevreden maar probeer mensen uit te dagen eens in te gaan punten die spelen op het wereldniveau maar zeker ook op punten uit het dagelijkse leven.) Daarna doe je hetzelfde maar dan met het woord “Hoop” in het midden. Zorg er voor dat de twee elementen in die in de tekst genoemd worden, de “schepping” en “wijzelf” aan bod komen.

Vervolgens kan er discussie plaats vinden door de tekst bij langs te lopen. De volgende vragen zijn daarbij belangrijk: Is dit de zinloosheid waarover de tekst spreekt? Is dit de hoop waarover de tekst spreekt? Hoe moeten we onze mening veranderen/aanvullen? Aan het eind is het goed om na te denken over de toepassing die deze dingen op onze plek in deze wereld heeft.

2) Print de tekst uit en neem markers mee. Laat iedereen de tekst lezen. Geef vervolgens de opdracht om iedereen de huidige tijd geel te markeren en de toekomstige tijd blauw te markeren. Onderstreep daarnaast over wie het gaat in deze tekst. (dit geldt zowel voor de tegenwoordige als de toekomstige tijd). Start vervolgens hier een gesprek over met elkaar.

3) Laat een YouTube-filmpje zien over zinloosheid (bijv. “Lange Frans & Baas B – Zinloos” of “Black Eyed Peace – Where is the Love?” Vervolgens laat je nog een filmpje zien over hoop (bijv. het einde van de film *I Am Legend*³⁵ of het verhaal van een jongetje dat hoop in zijn leven beschrijft³⁶). “Hoop!” Denk na over de verschillende aspecten die voorbij kwamen in het filmpje. Wat waren de goed/slechte aspecten?

Kijk vervolgens naar de tekst, wat zijn de slechte dingen, wie hopen er, waar hopen ‘wij’ op? Ga het gesprek aan na het zien van de filmpjes, doe dit aan de hand van de tekst.

³⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=uQfzvVeEkGI>; misschien is het goed om dan nog wat info over de film erbij te geven

³⁶ <http://www.youtube.com/watch?v=q-fTpMnqhnU>

4 // Mens & schepping

Bijbelgedeelte: Leviticus 25

Dit is een lang tekstgedeelte. Het is goed als je het bij de voorbereiding volledig bestudeert, maar we adviseren dat je in de kring aandacht geeft aan verzen 1-22 (of zelfs 1-12), waar de nadruk ligt op het belang van zorgen voor het land (en dus de schepping).

1 De HEERE sprak tot Mozes bij de berg Sinai: 2 Spreek tot de Israëlieten, en zeg tegen hen: Wanneer u gekomen bent in het land dat Ik u geven zal, dan moet het land rust krijgen, een sabbat voor de HEERE. 3 Zes jaar mag u uw akker bezaaien, zes jaar mag u uw wijngaard snoeien en de opbrengst ervan inzamelen. 4 Maar in het zevende jaar moet het voor het land sabbat zijn, een periode van volledige rust, een sabbat voor de HEERE. Uw akker mag u niet bezaaien en uw wijngaard mag u niet snoeien. 5 Wat er na uw laatste oogst nog opkomt, mag u niet oogsten, en de druiven van uw ongesnoeide wijnstok mag u niet plukken. Het is een jaar van volkomen rust voor het land. 6 De opbrengst van de sabbat van het land zal voor u als voedsel dienen: voor u en uw slaaf en uw slavin, uw dagloner en uw bijwoner, die bij u als vreemdeling verblijven. 7 Ook voor uw vee en voor de wilde dieren die in uw land leven, mag heel de opbrengst ervan als voedsel dienen.

8 Verder moet u voor uzelf zeven sabbatsjaren tellen, zeven keer zeven jaar, zodat de perioden van de zeven sabbatsjaren negenenveertig jaar voor u zijn. 9 Dan moet u in de zevende maand, op de tiende dag van de maand, bazuingeschal laten klinken. Op de Verzoendag moet u de bazuin in heel uw land laten klinken. 10 U moet het vijftigste jaar heiligen en vrijlating in het land uitroepen voor alle bewoners ervan. Het is jubeljaar voor u: ieder zal terugkeren naar zijn eigen bezit en ieder zal terugkeren naar zijn familie. 11 Elk vijftigste jaar moet jubeljaar voor u zijn. U mag dan niet zaaien, niet oogsten wat er na uw laatste oogst nog opkomt, en de druiven van uw ongesnoeide wijnstok mag u niet plukken, 12 want het is jubeljaar. Het moet heilig voor u zijn. U mag van de akker eten wat het uit zichzelf opbrengt. 13 In dit jubeljaar mag u terugkeren, ieder naar zijn eigen bezit. 14 Wanneer u dan aan uw naaste iets verkoopt wat verkocht kan worden, of iets uit het bezit van uw naaste koopt, mag u elkaar niet uitbuiten. 15 Overeenkomstig het aantal jaren vanaf het jubeljaar moet u van uw naaste kopen en overeenkomstig het aantal opbrengstjaren moet hij het aan u verkopen. 16 Bij een groot aantal jaren moet u de prijs ervan hoger stellen, en bij een klein aantal jaren moet u de prijs ervan verlagen, want hij verkoopt u het aantal opbrengsten. 17 En niemand mag zijn naaste uitbuiten. Vrees echter uw God, want Ik ben de HEERE, uw God. 18 U moet Mijn verordeningen houden en Mijn bepalingen in acht nemen en ze houden. Dan zult u onbezorgd in het land wonen. 19 En het land zal zijn vruchten geven, zodat u tot verzadiging toe kunt eten. U zult er onbezorgd kunnen wonen. 20 En wanneer u zegt: Wat moeten wij in het zevende jaar eten? Zie, wij mogen niet zaaien en onze opbrengst niet inzamelen! – 21 dan zal Ik Mijn zegen over u in het zesde jaar gebieden, zodat het een opbrengst geeft, genoeg voor drie jaar, 22 zodat u het achtste jaar opnieuw kunt zaaien, terwijl u van de oude opbrengst kunt eten tot het negende jaar toe. Tot de nieuwe opbrengst van het land binnenkomt, kunt u van de oude eten. 23 Verder mag het land niet voor altijd verkocht worden, want het land behoort Mij toe. U bent immers vreemdelingen en bijwoners bij Mij. 24 In heel het land dat u bezit, moet u de loskoping van het land toestaan.

25 Wanneer uw broeder in armoede raakt en een deel van zijn bezit moet verkopen, dan moet zijn lossen komen die nauw aan hem verwant is, en vrijkopen wat zijn broeder heeft verkocht. 26 En wanneer iemand geen lossen heeft en zijn vermogen toereikend is, zodat hij over voldoende middelen beschikt voor zijn loskoping, 27 dan moet hij de jaren berekenen dat het verkocht is geweest, en het verschil vergoeden aan de man aan wie hij het verkocht had. Dan zal hij naar zijn bezit terugkeren. 28 Maar als hij over onvoldoende middelen beschikt om hem te vergoeden, dan blijft het verkochte in handen van de koper ervan, tot het jubeljaar toe. Maar in het jubeljaar komt het vrij en keert hij terug naar zijn bezit. 29 En wanneer iemand een woonhuis verkoopt in een ommuurde stad, dan geldt het recht op loskoping ervan tot het jaar na de verkoop ervan voorbij is. Al die dagen geldt zijn recht op loskoping. 30 Maar als het niet ingelost wordt voordat het volledige jaar voor hem voorbij is, dan behoort het huis dat in de ommuurde stad staat, voor altijd hem toe die het gekocht heeft, al zijn generaties door. Het mag ook in het jubeljaar niet vrijkomen. 31 De huizen in de dorpen die niet ommuurd zijn, moeten echter tot het akkerland gerekend worden. Hiervoor geldt het recht op loskoping, en in het jubeljaar komt het vrij. 32 Wat de steden van de Levieten betreft, de huizen die zij in die steden in bezit hebben, daarvoor geldt voor de Levieten een eeuwig recht op loskoping. 33 Als iemand van de Levieten het vrijkoopt, dan moet het huis dat verkocht is in de stad waar zijn bezit is, in het jubeljaar vrijkomen, want de huizen van de steden van de Levieten gelden als hun bezit in het midden van de Israëlieten. 34 De weidegrond die bij hun steden hoort, mag niet verkocht worden, want die is voor hen een eeuwig bezit.

35 En wanneer uw broeder in armoede raakt en met lege handen staat, dan moet u hem steunen, ook als hij een vreemdeling en bijwoner is, zodat hij bij u in leven blijft. 36 U mag geen rente of winst van hem nemen, maar u moet uw God vrezen, zodat uw broeder bij u in leven blijft. 37 U mag uw geld niet met rente aan hem lenen en u mag uw voedsel niet tegen winst geven. 38 Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit het land Egypte geleid heeft om u het land Kanaän te geven om u tot een God te zijn. 39 En wanneer uw broeder bij u in armoede raakt en zich aan u verkocht heeft, dan mag u hem geen slavenarbeid laten verrichten. 40 Als een dagloner, als een bijwoner moet hij bij u zijn. Tot het jubeljaar is hij bij u in dienst. 41 Dan mag hij bij u vertrekken, hij en zijn kinderen met hem, en hij mag naar zijn familie terugkeren en terugkeren naar het bezit van zijn vaders. 42 Want zij zijn Mijn dienaren, die Ik uit het land Egypte heb geleid. Zij mogen niet verkocht worden zoals men een slaaf verkoopt. 43 U mag niet met harde hand over hem heersen, maar u moet uw God vrezen. 44 Wat uw slaaf of uw slavin betreft die u toebehoren, zij moeten afkomstig zijn uit de heidenvolken die rondom u zijn. Van hen mag u een slaaf of slavin kopen. 45 U mag hen verder ook kopen van de nakomelingen van de bijwoners die bij u als vreemdeling verblijven, uit hen die bij u zijn en uit hun familie, die zij in uw land verwekt hebben. Zij mogen voor u als bezit dienen. 46 U mag hen als erfbezit aan uw kinderen na u nalaten om hen als bezit te erven. U moet hen voor altijd laten dienen, maar over uw broeders, de Israëlieten, mag u niet – de een over de ander – met harde hand heersen.

47 En wanneer voor een vreemdeling of een bijwoner die bij u is, het vermogen toereikend is geworden, en uw eigen broeder die bij hem is, in armoede raakt, zodat hij zich heeft moeten verkopen aan de vreemdeling, de bijwoner die bij u is, of aan een afstammeling van de familie van de vreemdeling, 48 dan geldt voor hem het recht op loskoping, nadat hij zich heeft verkocht. Een van zijn broers mag hem vrijkopen, 49 of zijn oom of een zoon van zijn oom mag hem vrijkopen, of een van zijn naaste bloedverwanten, uit zijn eigen familie, mag hem vrijkopen, of hij mag zichzelf vrijkopen als zijn eigen vermogen toereikend is. 50 Hij

moet dan samen met hem die hem gekocht heeft, het aantal jaren berekenen vanaf het jaar dat hij zich aan hem verkocht heeft, tot het jubeljaar. Zijn verkoopsom moet namelijk overeenkomstig het aantal jaren zijn. Als de dagen van een dagloner zal het bij hem zijn. 51 Als er nog vele jaren zijn, moet hij dienovereenkomstig zijn loskoping vergoeden van het geld waarvoor hij was verkocht. 52 En als er nog weinig jaren overblijven tot het jubeljaar, dan moet hij dat met hem berekenen. Overeenkomstig zijn jaren moet hij zijn loskoping vergoeden. 53 Hij moet als een dagloner jaar op jaar bij hem blijven. Men mag onder uw ogen niet met harde hand over hem heersen. 54 Maar als hij op deze manier niet kan worden vrijgekocht, dan mag hij in het jubeljaar vertrekken, hij en zijn kinderen met hem. 55 Want de Israëlieten behoren Mij als dienaren toe. Zij zijn Mijn dienaren, die Ik uit het land Egypte geleid heb. Ik ben de HEERE, uw God.

Achtergrondinformatie

Leviticus is het derde boek van de Hebreeuwse Bijbel en dankt zijn naam aan het feit dat het vooral regelingen omtrent het Levitische priesterschap bevat.

De eerste zeven hoofdstukken gaan over wetten rond het brengen van offers. Hoofdstukken 8 tot 10 geven een verslag over de wijding van Aäron en zijn zonen als priesters. Vanaf hoofdstuk 11 tot 16 gaan over de wetten in verband hygiëne en reiniging. Hoofdstukken 17 tot 20 spreken over wetten over de scheiding tussen Israël en heidenen. Vanaf hoofdstuk 21 tot 25 zijn het wetten over persoonlijke reiniging van priesters, hun voedsel en de feesten van Israël. De laatste twee hoofdstukken tenslotte, gaan over beloften en waarschuwingen voor wie de wetten wel of niet volgen. Het boek wordt toegeschreven aan Mozes. Mogelijk waren hier nog schrijvers bij betrokken.³⁷

Hoewel de wetteksten uit Leviticus geen populaire Bijbelgedeeltes zijn, geven ze wel een goede blik op het hart van God. Naast heiliging en reiniging staan zorg voor de schepping (mens, fauna en flora) centraal, iets wat vaak over het hoofd wordt gezien.

Verduidelijking

Hierbij werd vooral aandacht gegeven aan de eerste 22 verzen. Let er bij dit hele stuk op hoe nauw herstel van schepping en mens met elkaar verbonden zijn. Probeer hier op te focussen.

Sabbats- en jubeljaar

De eerste verzen van Leviticus 25 stellen de omgang met het land centraal. Er worden twee concepten geïntroduceerd. In eerste instantie wordt uitleg gegeven over het sabbatsjaar. Dat vindt eens in de zeven jaar plaats en is een jaar van rust voor het land. Het vindt zijn oorsprong in het scheppingsverhaal. Het is een moment van rust voor de hele schepping, want het niet bewerken van het land heeft als logisch gevolg dat ook de bewoners rust hebben. Dit principe impliceert meteen ook een afhankelijkheid naar God toe. Er zijn een aantal “herstelprincipes” in het sabbatsjaar (cf. Ex. 21:2 over de Hebreeuwse slaven). Zo wordt het land ook hersteld door rust te hebben.

³⁷ Voor de achtergrondinformatie en verduidelijking werd gebruik gemaakt van M.J. Paul, G. van den Brink, and J.C. Bette, *Leviticus, Numeri, Deuteronomium*, Studiebijbel Oude Testament 2 (Veenendaal: Centrum voor Bijbelonderzoek, 2005); M. Ger de Koning, *Leviticus toegelicht en toegepast: Waarom en hoe God bij Zijn volk wil wonen* (Amerongen: Johannes Multimedia, 2011).

Het jubeljaar is in tegenstelling tot het sabbatsjaar niet enkel een jaar van voornamelijk rust, maar vooral een jaar van herstel. Het vindt één keer in de vijftig jaar plaats. Het is iets waar de meeste Israëlieten één keer in hun leven mee geconfronteerd werden. Eén keer zagen ze alles hersteld worden (als voorproef van het uiteindelijke herstel dat ooit zou komen). Het jubeljaar werd traditioneel ingeleid met het blazen op de ramshoorn. Zo liet die dus weten dat het jaar van herstel begonnen was.³⁸

Lossing van het land

Het was mogelijk om buiten deze regeling om ook al je oorspronkelijke land terug te krijgen en dus hersteld te worden. Dat werd gedaan door lossing: een familielid trad op als jouw verdediger. Dit principe is duidelijk terug te vinden in het boek Ruth, waar Boaz als lossier voor Naomi en Ruth optreedt. Zowat elke christen kan ook onmiddellijk de link zien met Jezus als verlosser.

Kerngedachte

God vraagt van ons dat we zorgvuldig met de schepping die hij ooit zal herstellen, omgaan.

Mogelijke vragen

Sabbatsjaar/jubeljaar

- Wat gebeurt er in het sabbatsjaar? (O)
 - Wat is er anders in het zevende jaar met datgene wat groeit? (O)
 - Wat gebeurt er in het jubeljaar? (O)
 - Wat is het grote verschil tussen het sabbatsjaar en het jubeljaar? (OI)
 - Welke stukken laten zien dat God de eigenaar is van het land? (O)
 - Wat is de achterliggende bedoeling van het sabbatsjaar? (OI)
 - Welke link is er tussen het sabbats-/jubeljaar en de schepping? (I)
 - Welke link is er tussen het jubeljaar en onze toekomstverwachting? (I)
 - Hoe moeten de Israëlieten omgaan met de schepping in deze tijd? (OI)
 - Welke implicaties heeft dit voor onze omgang met de schepping? (A)
-
- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
 - Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

Het is best om je vooral te richten op het sabbats- en jubeljaar. Deze teksten hebben het meeste te maken met de schepping. Hou zowel de verleden, de huidige en de toekomstige toestand van die schepping voor ogen.

1) Geef de deelnemers van de kring een blad met twee kolommen. Laat ze in de ene kolom alle kenmerken van het sabbatsjaar schrijven en in de andere kolom de kenmerken van het jubeljaar. Om het gesprek wat te leiden, kun je zelf al richtlijnen geven (bijv. 'duur', 'frequentie', 'doel', 'kernwoorden', 'inhoud', etc.). Bespreek daarna de verschillen en overeenkomsten. Probeer te zorgen dat 'rust' en 'herstel' aan bod komen.

³⁸ Zie je de link met het verkondigen van herstel dat wij als christenen ook mogen doen?

2) Laat de kringleden de huidige toestand van de aarde tekenen en hoe de aarde er na het herstel (uit Openbaring 21:1-22:5) zal uitzien. Probeer daarna te bespreken met elkaar welke rol de mens hier van God in mag spelen. (Het is duidelijk dat God degene is die alles doet, maar tegelijk lijken heel wat teksten uit de Bijbel – waaronder die in Lev. 25 – aan te geven dat de mens op zijn minst een verantwoordelijkheid heeft m.b.t. tot het verkondigen en het realiseren van een voorproefje van dat herstel.)

3) Schrijf op een A3-blad 'Herstel van de schepping' op. Laat alle kringleden opschrijven wat er allemaal moet hersteld worden. Laat ze vervolgens ook nadenken over de rol die ze daar zelf in kunnen spelen (dit kan na het lezen en bestuderen van de tekst gebeuren).

4) Verdeel rollen ('landbouwer', 'grootgrondbezitter', 'arme', 'slaaf', 'familielid van arme', 'land'³⁹, etc.) onder de kringleden. Laat hen vertellen hoe zij een sabbats- en/of jubeljaar zouden ervaren. Bespreek de ervaringen onder elkaar. Probeer op basis hiervan naar de toepassing te gaan.

³⁹ Door dit ook bij de rollen onder te verdelen, gaan de kringleden hopelijk nadenken over het feit dat ook het land veel aandacht krijgt in dit gedeelte.

5 // Mens & zelf

Bijbelgedeelte: Psalm 139

1 Een psalm van David, voor de koorleider.

HEERE, U doorgrondt en kent mij.

2 Ú kent mijn zitten en mijn opstaan,
U begrijpt van verre mijn gedachten.

3 U onderzoekt mijn gaan en mijn liggen,
U bent met al mijn wegen vertrouwd.

4 Al is er nog geen woord op mijn tong,
zie, HEERE, U weet het alles.

5 U sluit mij in van achter en van voren,
U legt Uw hand op mij.

6 Dit kennen – het is mij te wonderlijk,
te hoog, ik kan er niet bij.

7 Waar kan ik Uw Geest ontgaan,
waar Uw aangezicht ontvluchten?

8 Al steeg ik op naar de hemel, U bent daar;
of legde ik mij neer in de hel, zie, U bent daar.

9 Nam ik vleugels van de dageraad,
woonde ik aan het einde van de zee,
10 ook daar zou Uw hand mij leiden
en Uw rechterhand mij vasthouden.

11 Zei ik: Ja, duisternis zal mij opslokken! –
dan is de nacht een licht om mij heen.

12 Zelfs de duisternis maakt het voor U niet duister,
maar de nacht licht op als de dag,
de duisternis is als het licht.

13 Want Ú hebt mijn nieren geschapen,
mij in de schoot van mijn moeder geweven.

14 Ik loof U omdat ik ontzagwekkend wonderlijk gemaakt ben;
wonderlijk zijn Uw werken,
mijn ziel weet dat zeer goed.

15 Mijn beenderen waren voor U niet verborgen,
toen ik in het verborgene gemaakt ben
en geborduurd werd in de laagste plaatsen van de aarde.

16 Uw ogen hebben mijn ongevormd begin gezien,
en zij allen werden in Uw boek beschreven,

de dagen dat zij gevormd werden,
toen er nog niet één van hen bestond.

17 Daarom, hoe kostbaar zijn mij Uw gedachten, o God,
hoe machtig groot is hun aantal.

18 Zou ik ze tellen? Zij zijn talrijker dan korrels zand;
ontwaak ik, dan ben ik nog bij U.

19 O God, breng de goddeloze om!
Mannen van bloed, ga weg van mij.

20 Want met listige plannen spreken zij over U
en zij zetten Uw vijanden aan tot valsheid.

21 Zou ik niet haten, HEERE, wie U haten,
walgen van wie tegen U opstaan?

22 Ik haat hen met een volkomen haat,
mijn eigen vijanden zijn het.

23 Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart,
beproof mij en ken mijn gedachten.

24 Zie of er bij mij een schadelijke weg is
en leid mij op de eeuwige weg.

Achtergrondinformatie

Het boek Psalmen is een verzameling van liederen die werden gezongen onder begeleiding van snaarinstrumenten. Die muzikale context impliceert dat psalmen in een lyrische/poëtische taal zijn geschreven. Deze poëtische stijl in het Hebreeuws wordt vooral gekenmerkt door parallelisme en beeldspraak. Het lyrische (m.a.w. het muzikale) wordt gecreëerd door het ritme, de klankkleur en de klankherhaling. Vooral de lyrische eigenschappen stellen een uitdaging voor de vertalingen van de psalmen. Waar het 'inhoudelijk-poëtische' van parallelisme en beeldspraak zich vlot laat vertalen, is het moeilijker om ook de 'formeel-lyrische' eigenschappen in de doeltaal (i.c. het Nederlands) over te nemen. Soms blijkt het dus moeilijk om de Nederlandse vertaling even muzikaal te laten klinken als het Hebreeuwse origineel.

De ruimere context van de Psalmen is de eredienst: de liederen die in de Psalmen gebundeld zijn, werden gezongen op bepaalde momenten tijdens de liturgie. Deze liederen hebben een diverse inhoud en raken verscheidene thema's aan. Daarom kunnen de Psalmen in verscheidene subgenres onderverdeeld worden (zoals klaagzangen, gebeden, hymnen, dankpsalmen ...) In deze subgenres heeft Psalm 139 enkele kenmerken van een hymne; als ware het een lofzang die de lezer of luisteraar eraan herinnert dat God hem of haar doorgrondt en dat God er overal en ten alle tijden is. In de psalm wordt dit omvangrijke idee verwoord in een lyrische vorm om zo een ervaring van eerbied – de combinatie van

verwondering en respect – op te roepen bij de lezer of luisteraar. Toch bevat Psalm 139 ook elementen van een klaagzang, aangezien de toon van de psalm omslaat in verzen 19-22.⁴⁰

Verduidelijking

Zoals al eerder vermeld is Psalm 139 een combinatie van hymne en klaagzang. Daarbij komt nog dat de laatste verzen (23-24) eindigen in de vorm van een gebed naar God. De Psalm valt dan ook uiteen in 3 delen: verzen 1-18 verkennen de gedachte dat God ons kent, ons doorgrondt. Verzen 19-22 lijken een abrupte breuk te vormen met de voorgaande verzen en getuigen van een diepe frustratie, een haat tegenover (zonde en) zondaars. De muzikale begeleiding zal deze breuk wellicht ingeleid hebben, wat evenwel een verschuiving in toon en sfeer impliceert. Verzen 23-24 sluiten de psalm af met een terugkoppeling naar de gedachte uit verzen 1-18, die nu verwoord wordt als een gebed.

Beeldtaal speelt vooral een rol in de verzen 8-18: de gedachte dat God ons kent wordt hierin verder verkent: God observeert ons aandachtig en grijpt in met zijn leidende hand, voorbij de grenzen van plaats en tijd; hoever we ook reizen en horizonten verkennen, van in het begin van ons leven tot het einde heeft God aandacht voor ons. De persoonlijke interpretaties van deze kerngedachte kunnen zeer verscheiden zijn: van ontzagwekkend of zelfs beangstigend, tot bevestigend en troostend. Subjectiviteit en levenservaring van de lezer zullen dus aannemelijk een belangrijke rol spelen bij de reactie (*response*) op de tekst.

Een mogelijke interpretatie van de breuk in de verzen 19-22 bestaat erin dat deze verzen een verwoording kunnen zijn door de psalmist van een ‘diepe’, een verdrongen frustratie. Door de verwoording komt deze frustratie dan bovendien tot de oppervlakte. Deze interpretatie is vooral interessant omdat de tekst van de psalm dan een spanning creëert tussen verdrongen frustraties en God die gedachten doorgrondt. (Wat de eenheid van de psalm zou verklaren.)

Het einde van de psalm (verzen 23-24) herneemt dan ook de beginverzen 1-3 in het gebed dat God de eigen gedachten moge doorgronden en de weg moge leiden. De ringcompositie (het einde herneemt het begin) van de verzen 1-3 en 23-24 draagt ook bij tot het gevoel dat de psalm met deze laatste verzen een voltooid, afgerond geheel is.

Kerngedachte

God kent ons tot in ons diepste zelf en dit mag ons inspireren tot zelfaanvaarding.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Hoe zou je de tekst indelen? (O)
- In welke vorm (genre) zijn verzen 1-18 geschreven? (O)
- Wat roepen de verzen 1-18 bij je op? (gevoelens, gedachten) (I)

⁴⁰ Achtergrondinformatie deels gebaseerd op de inleiding op de Psalmen zoals te vinden in de *Nieuwe Bijbelvertaling* (2004).

- Tot hoe diep doorgrondt God ons? (O)
- Vanaf wanneer besteed God aandacht aan ons? (O)
- Hoe ervaar je die aandacht van God? (IA)
- Welk van de gebruikte beelden spreekt je het meest aan? Waarom? (IA)

- In welke zin doen verzen 19-22 denken aan een klaagzang? (O)
- Wat roepen de verzen 19-22 bij je op? (gevoelens, gedachten) (I)
- Wat valt je op aan dit tekstgedeelte binnen de gehele psalm? (O)
- Hoe beïnvloed de context van psalm de interpretatie van deze verzen? (I)
- Waar hebben de 'zondaars' in verzen 19-22 aan gezondigd? (OI)
- Hoe zou je het gevoel van de psalmist tegenover die zondaars omschrijven? Kun je jezelf daar in vinden? (IA)
- Wanneer je gefrustreerd bent, ben je dat dan omwille van anderen of soms ook omwille van jezelf? (A)

- In welke vorm (genre) zijn verzen 23-24 geschreven? (O)
- Wat roepen de verzen 23-24 bij je op? (gevoelens, gedachten) (I)
- Zijn er kwellingen of frustraties waar je zelf mee zit (en die je naar God wil toedragen)? (A)

- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
- Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

1) Wees creatief! Laat iemand in de kring de tekst voorlezen terwijl iedereen de tekst geprint voor zich heeft. Tijdens het voorlezen strepen de kringleden de strofes aan die hen op dat moment aanspreken. De bedoeling is dat de kringleden na het voorlezen creatief te werk gaan met de verzen die hen treffen, elk op hun eigen manier. Geef de kringleden dus enkele verschillende mogelijkheden van werkvormen (bijv. het uittekenen van een beeld dat hen aansprak; woordassociaties de vrije loop laten – wat een eerste opstap is tot het schrijven van poëzie – of mediteren op een tekstgedeelte dat aansprak zonder iets op te schrijven of te tekenen – inspiratie kun je immers niet dwingen – muzikanten kunnen misschien zelfs een melodie proberen bedenken bij de tekst. Essentieel aan deze werkvorm is dat alle kringleden nadenken op de vraag wat hen aanspreekt, deze gedachten kunnen dan als begin- en aanknopingspunt dienen om met elkaar in gesprek te treden over de psalmtekst. Het voordeel van deze methode is dat je dicht bij het genre van de tekst blijft.

2) Speel met intonatie en vertaling: Laat iedereen de psalmtekst in een verschillende vertaling stil voor zich lezen zodat alle kringleden een idee krijgen waar ze de intonatie in de tekst zouden leggen. Laat dan alle of enkele van de kringleden een verschillende vertaling van de psalm voordragen. Na het voorlezen van de vertalingen kan de vraag 'Welke vertaling sprak het meest aan?' dienen als een springplank om de psalm zowel vormelijk als inhoudelijk te bespreken.

3) De Zweedse methode: Laat de tekst voorlezen terwijl iedereen een geprinte versie van de tekst heeft. De kringleden kunnen een plusje '+' zetten bij tekstgedeeltes die aanspreken en

een minnetje ' ' bij gedeeltes waar ze het moeilijk mee hebben. Laat de kringleden zich dan in kleine groepjes van 2 of 3 verdelen om de aansprekende en moeilijke gedeeltes met elkaar te bespreken. Na een verkennende bespreking kan de kringleider de groepjes laten wisselen of er kan overgeschakeld worden naar een bespreking met de gehele groep.

6 // Mens & mens

Bijbelgedeelte: Mattheüs 18:21-35

21 Toen kwam Petrus naar Hem toe en zei: Heere, hoeveel keer zal mijn broeder tegen mij zondigen en ik hem vergeven? Tot zevenmaal toe? 22 Jezus zei tegen hem: Ik zeg u: niet tot zevenmaal, maar tot zeventig maal zevenmaal.

23 Daarom kan het Koninkrijk der hemelen vergeleken worden met een zeker koning die afrekening wilde houden met zijn slaven. 24 Toen hij begon af te rekenen, werd er iemand bij hem gebracht die hem tienduizend talenten schuldig was. 25 En toen hij niet kon betalen, gaf zijn heer opdracht dat men hem zou verkopen, én zijn vrouw en kinderen en alles wat hij had, en dat de schuld betaald moest worden. 26 De slaaf dan knielde voor hem neer en zei: Heer, heb geduld met mij en ik zal u alles betalen. 27 En de heer van deze slaaf was innerlijk met ontferming bewogen, liet hem gaan en schold hem de schuld kwijt. 28 Maar deze slaaf ging naar buiten en trof een van zijn medeslaven aan, die hem honderd penningen schuldig was. Hij pakte hem beet, greep hem bij de keel en zei: Betaal mij wat u schuldig bent. 29 Zijn medeslaaf dan liet zich voor hem neervallen en smeekte hem: Heb geduld met mij en ik zal u alles betalen. 30 Hij wilde echter niet, maar ging heen en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld betaald zou hebben. 31 Toen zijn medeslaven zagen wat er gebeurd was, werden zij erg bedroefd; zij gingen naar hun heer en vertelden hem alles wat er gebeurd was. 32 Toen riep zijn heer hem bij zich en zei tegen hem: Slechte slaaf, al die schuld heb ik u kwijtgescholden, omdat u mij dat smeekte. 33 Had ook u geen medelijden moeten hebben met uw medeslaaf, zoals ik ook medelijden met u had? 34 En zijn heer, boos als hij was, gaf hem aan de pijnigers over, totdat hij alles wat hij hem schuldig was, betaald zou hebben. 35 Zo zal ook Mijn hemelse Vader met u doen, als niet ieder van u van harte de misdaden van zijn broeder vergeeft.

Achtergrondinformatie

Dit tekstgedeelte komt uit het evangelie van Mattheüs. Het evangelie werd waarschijnlijk geschreven door de discipel Mattheüs (oorspronkelijk Levi genaamd). Het evangelie vertelt het levensverhaal van Jezus. Het evangelie als centrale focus dat Jezus de Messias/Koning was. Mattheüs toont de lezers dat de koning op een dag zal terug komen en zal regeren met macht en glorie. Hoogstwaarschijnlijk waren de lezers van Mattheüs joodse christenen. Daarom begint hij bijvoorbeeld met een geslachtsregister dat niet echt veel indruk zou gemaakt hebben op niet-joden. Mattheüs maakt een brug tussen de boeken in het oude testament en de geschriften in het nieuwe testament. Hij toont aan dat de profetieën waren vervuld in de persoon van Jezus Christus.

Waarschijnlijk is het boek geschreven vóór de verwoesting van de tempel in Jeruzalem (70 na Christus). Er is veel discussie of het evangelie van Mattheüs nu wel of niet het eerst geschreven evangelie is of niet. Volgens sommige theologen zou Mattheüs als eerste geschreven zijn, omdat er nood was aan een evangelie die gericht was naar de Joden. Deze hypothese kwam de laatste eeuwen onder druk te staan.

In hoofdstuk 1:1 tot 4:11 identificeert Mattheüs Jezus als de koning. Mattheüs 4:12-7:29 spreekt over zijn leer. Daarna wordt de kracht van Jezus duidelijk gemaakt (Mat. 8-11). Dan komt het verzet tegen Jezus als koning (12:1-16:12). De volgende hoofdstukken worden de discipelen voorbereid op het verzet tegen Jezus hoofdstuk (16:13-20:34). Het laatste verzet en de dood van Jezus wordt verteld in Mattheüs 21-27. Daarna komt het grote bewijs dat Jezus het recht heeft om koning te zijn (Mat. 28).⁴¹

Verduidelijking

Vers 21-22

Voor dit gedeelte spreekt Jezus al over zondigen en vergeven. Nadat Jezus uitgesproken is, gaat Petrus naar Jezus toe en stelt een vraag met daarin het antwoord dat hij dacht goed te zijn of waarmee Jezus blij mee zou zijn. Waarom niet zevenmaal vergeven! En Jezus antwoordt dat je niet zevenmaal moet vergeven maar tot zeventig maal zevenmaal. Jezus maakte op dat moment duidelijk aan Petrus en de andere discipelen dat er geen beperking staat op het vergeven van elkaar.

Vers 23-35

Jezus gaat verder op het gesprek met Petrus en vertelt een parabel over twee mannen die elk een bedrag schuldig zijn. De eerste man een slaaf die een schuld had bij de koning. De slaaf had een schuld van tienduizend talenten, dit bedrag was ongeveer de omzet van de gehele streek. De slaaf had waarschijnlijk een goed leven bij de koning, maar de koning beslist omdat de schuld zo hoog is, de man, zijn vrouw, kinderen en alles wat hij bezat te verkopen. Zo zou al een minuscuul deeltje van de schuld betaald zijn en de rest moest terugbetaald worden. De slaaf knielt in wanhoop neer voor de koning en vraagt om geduld zodat hij de schuld kan afbetalen maar hij wil niet dat zijn familie verkocht zou worden. De koning scheldt de schulden kwijt en laat de man gaan. Bij het buitenkomen komen we de tweede man tegen die een bedrag schuldig was aan de vrijgesproken slaaf. Het bedrag is een honderdduizendste van het bedrag dat de slaaf aan de koning schuldig was. Maar de slaaf wil niks van gesmeek en geklaag horen en laat de man in de gevangenis gooien. De man zou er moeten blijven tot de schuld betaald zou zijn.

De slaaf die vergeven werd voor zo'n grote schuld aan de koning kon zichzelf niet zo ver brengen de man die een minuscule schuld had bij hem te vergeven. Een groter contrast is er niet. Jezus wil met dit onderwijs duidelijk maken dat elke mens al ongelofelijk veel vergeven wordt door God en dat dit onze omgang met anderen een kader biedt; onze omgang met anderen is te zien in het licht van Gods omgang met ons.⁴²

Kerngedachte

Gods vergevingsgezindheid vraagt om een vergevende omgang met onze naaste.

⁴¹ Voor de achtergrondinfo en de verduidelijking werd gebruik gemaakt van Paul N. Benware, *Survey of the New Testament* (Moody Publishers, 2004).

⁴² Voor de verduidelijking werd ook gebruik gemaakt van C.S. Lewis, "Essay on Forgiveness", 1960, http://oholy.net/stolga/cs_lewis.html; Don Schwager, "Lord, How often Shall My Brother Sin against Me, and I Forgive Him?", October 6, 2011, <http://www.rc.net/wcc/readings/matt1821.htm>.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Wat komen we te weten over Petrus (v. 21-22)? (O)
 - Wat bedoelt Jezus met het feit dat je zeventigmaal zevenmaal iemand moet vergeven (v. 22)? (I)
 - Waarom vermeld Jezus zo een onmogelijk bedrag⁴³ (v. 24)? (I)
 - De koning keert terug op zijn uitspraak (v. 27), waarom denk je? (I)
 - Hoe zou de reactie geweest zijn van de slaaf na de kwijtschelding? (OI)
 - Wat denkt God ervan als we elkaar niet vergeven? (OI)
 - Wat wil Jezus met deze parabel duidelijk maken? Probeer in één zin samen te vatten! (I)
 - Is het moeilijk om een ander te vergeven? Of vind je het net gemakkelijk? (A)
 - Waarom wel/niet? (A)
 - Heb je verkeerde gevoelens naar iemand toe, iemand die je niet kan vergeven? (A)
-
- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
 - Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

Dit stuk is inhoudelijk niet zo moeilijk. Geef genoeg aandacht aan het thema vergeving van anderen. Probeer vergeving hierbij niet te eng te zien. Wat zegt dit alles over verzoening?

1) Voordat de kring begint vraag je aan de kringleden wat ze weten over het gedeelte. Laat ze elk vijf woorden neerschrijven waarvan ze denken dat ze met de onbarmhartige knecht te maken hebben.

2) Lees het gedeelte en speel de parabel dan na met de kring. Je kunt hierbij kiezen voor een historische versie of een moderne versie. (Laat gerust iedereen maar eens veranderen van rol.)

Als je kring een aversie voor toneelspelen heeft (ga daar echter niet te snel van uit), kun je dit ook in interviewvorm doen. Rollen: koning, eerste slaaf, tweede slaaf, andere slaven, folteraars, verteller. Bespreek de verschillende interpretaties met elkaar.

3) Laat de kringleden het verhaal tekenen in stripvorm en bespreek hoe iedereen het verhaal opvat. Geef als richtlijn dat ze het doen in zes of acht plaatjes.

4) Laat iedereen de tijd nemen om na te denken of ze al dan niet problemen hebben om mensen te vergeven en na te denken over wat Jezus zegt in vers 35. Laat iedereen daarna een persoonlijk gebed doen als ze worstelen met vergeving. Daag de kringleden uit iemand te vergeven waarmee ze het misschien moeilijk hebben. Laat ze het concreet maken (bijv. haal één iemand voor de geest; schrijf op hoe je aan vergeving met die persoon wilt werken).

5) Geef voor je gezamenlijk of in groepjes afsluit in gebed volgend gebed mee: “Heer, U bent goed en vergevend. Ik wil genadig zijn zoals U genadig bent. Bevrijd mij van alle bitterheid,

⁴³ Tip: Jezus had ook best wel humor.

zodat ik oprecht vanuit mijn hart degene mag vergeven die mij pijn en verdriet hebben bezorgd.”⁴⁴

6) Denk na om iemand te vergeven die iets gedaan heeft waarmee je echt worstelt en laat het weten aan die persoon. Schrijf bijvoorbeeld een brief. Je kunt daarvoor tijd nemen in de kring. Zorg dat er wel voldoende context is. Hoe ga je er bijvoorbeeld mee om als de ander niet eens weet dat je gekwetst bent? In dat geval kan de brief een vraag zijn om er eens over te spreken, zonder al meteen iets over vergeving te zeggen.

⁴⁴ Naar Schwager, “Lord, How often Shall My Brother Sin against Me, and I Forgive Him?”.

7 // Volk & volk

Bijbelgedeelte: Efeziërs 2:11-22

11 Bedenk daarom dat u die voorheen heidenen was in het vlees en die onbesnedenen genoemd werd door hen die genoemd worden besnijdenis in het vlees, die met de hand gebeurt, 12 dat u in die tijd zonder Christus was, vervreemd van het burgerschap van Israël en vreemdelingen wat betreft de verbonden van de belofte. U had geen hoop en was zonder God in de wereld. 13 Maar nu, in Christus Jezus, bent u, die voorheen veraf was, door het bloed van Christus dichtbij gekomen.

14 Want Hij is onze vrede, Die beiden één gemaakt heeft. En door de tussenmuur, die scheiding maakte, af te breken, 15 heeft Hij de vijandschap in Zijn vlees tenietgedaan, namelijk de wet van de geboden, die uit bepalingen bestond, opdat Hij die twee in Zichzelf tot één nieuwe mens zou scheppen en zo vrede zou maken, 16 en opdat Hij die beiden in één lichaam met God zou verzoenen door het kruis, waaraan Hij de vijandschap gedood heeft. 17 En bij Zijn komst heeft Hij door het Evangelie vrede verkondigd aan u die veraf was, en aan hen die dichtbij waren. 18 Want door Hem hebben wij beiden door één Geest de toegang tot de Vader.

19 Zo bent u dan niet meer vreemdelingen en bijwoners, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, 20 gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus Zelf de hoeksteen is, 21 en op Wie het hele gebouw, goed samengevoegd, verrijst tot een heilige tempel in de Heere; 22 op Wie ook u mede gebouwd wordt tot een woning van God, in de Geest.

Achtergrondinformatie

De brief aan de Efeziërs werd door Paulus geschreven toen deze in de gevangenis zat. Sommige theologen twijfelen aan de auteurschap van Paulus. De redenen die aangegeven worden zijn: het gebruik van nieuwe woorden en een andere schrijfstijl. Anderen vinden die verschillen in vergelijking met de andere brieven van Paulus niet relevant genoeg en zien Paulus als auteur.

Voor wie die brief bedoeld was, is niet duidelijk. De titel van de brieven (Brief aan de Efeziërs) is later toegevoegd toen de brieven door de kerken werden gelezen. Als we de brief goed bestuderen zien we dat er enkele redenen zijn waarom de brief niet aan de kerk in Efeze geschreven is. Ten eerste, de brief was gericht aan de 'heidenen' en had geen enkel persoonlijke groet. Dit is bijzonder aangezien Paulus zeker drie jaar verbleef in Efeze. In Handelingen 20 lezen we dat Paulus vol vuur praat over de oudsten in Efeze. Ten tweede, het lijkt erop dat Paulus en de lezers elkaar niet persoonlijk kenden: *Daarom, omdat ook ik gehoord heb van het geloof in de Heere Jezus onder u...(Ef. 1:15)*. De trouw van die lezers had hij gehoord en niet zelf ervaren. Ten derde, in alle oude Griekse manuscripten zijn de woorden *aan Efeze* niet aanwezig. In al die teksten is te lezen: *Paulus...aan de heiligen en gelovigen aan Christus Jezus (Ef. 1:1)*. Op deze redenen wordt er algemeen aanvaard dat deze brief een rondzendbrief was aan de kerken in Azië.

De kerngedachte van deze brief is het samenbrengen van alle dingen in Jezus (Ef. 1:9-10). De heerschappij van de mens heeft gebrokenheid tot gevolg. In Jezus vinden we verzoening. De passage die we lezen heeft dan ook rechtstreeks met deze kerngedachte te maken. Het is zelfs zo dat de eerste drie hoofdstukken gaan over de eenheid met Christus (Ef. 1:3-3:21). De tweede drie hoofdstukken behandelen het thema van de kerk als instrument tot verzoening. De kerk moet Christus tonen.⁴⁵

Verduidelijking

Vers 11

In oude joodse gewoontes, maakten heidenen geen deel uit van Gods belofte aangezien ze onbesneden waren.⁴⁶

Vers 12-14

Paulus schrijft hier uit de gevangenis. De reden voor zijn arrestatie is het brengen van een heiden de tempel van Jeruzalem in (Hand. 21:28). Zulke handelingen werden door de joodse wet niet getolereerd. De Romeinen gaven daarom toelating om de wetovertreders te executeren.⁴⁷

Vers 17-18

In Jesaja 56:3-8 belooft God dat Zijn huis ook voor de vreemdelingen zal zijn. Paulus zijn visie is daarom ook het verzoenen van joden en niet-joden.⁴⁸

Vers 19-22

In het Oude Testament was de enige scheiding in de tempel die tussen de priesters en de leken (de gelovigen zonder priesterlijke functie). In de dagen van Paulus konden vrouwen en heidenen de tempel niet in. Volgens Paulus zijn deze barricades onbestaande in Gods geestelijke tempel. Volgens sommige joodse schrijvers was Gods volk Zijn tempel. Enkel Paulus en andere vroege christenen herkenden dat deze tempel ook niet-joden inhield. Toen Paulus deze brief schreef, waren sommige joden en Syriërs elkaar aan het slachten op de straten van Caesarea. In deze stad was Paulus onlangs op bezoek geweest (Hand. 23:23).⁴⁹

Kerngedachte

De vreemdeling en de jood zijn in Christus samengebracht en met Hem verzoend. Hun vijandschap is teniet gedaan.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Wat houdt besnijdenis exact in (v. 11)? (O)

⁴⁵ Achtergrondinformatie gebaseerd op: Craig S. Keener, *The IVP Bible Background Commentary: New Testament* (Downers Grove, IL: IVP Academic, 1994); William Barclay, *The Letters to the Galatians and Ephesians* (Westminster John Knox Press, 2002).

⁴⁶ Keener, *IVP Background: NT*, 544.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Ibid.

- Wat houdt *het burgerschap van Israël* in (v. 12)? (O)
- Wat betekent het dat Jezus *onze vrede is* (v. 14)? (OA)
- Welke *beiden* heeft Jezus *één* gemaakt (v. 14)? ((O)
- Waarom is het belangrijk dat Jezus *beiden één* maakt (v. 14)? (I)
- Welke tussenmuur wordt hier bedoeld (v. 14)? (O)
- Waarom is er verzoening nodig (v. 16)? (I)
- Welke tussenmuur bestaat er tussen ons en ... ? (A)
- Wat wordt er bedoeld met *aan hen die dichtbij/ veraf waren* (v. 13, 17)? (O) Wat betekent dit voor ons vandaag? (A)
- Waartoe roept deze tekst ons op? (A)

- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
- Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

In deze tekst lezen we het belang van verzoening tussen Joden en niet-Joden, volk met volk. Gods plan voor de wereld is dat alles (en dus iedereen) in Jezus verzoend wordt.

- 1) Print de tekst uit. Zoek een titel voor dit stuk.

- 2) Teken iets op basis van deze tekst. Probeer de tekst visueel te maken.

- 3) Print drie verschillende vertalingen uit. Vergelijk. Wat valt je op?

- 4) Verdeel de kring in twee groepen. Neem een groot vel karton. Maak een scheiding in het midden d.m.v. een stift. Links noteer je *Jood*, rechts *niet-Jood*. Een groep moet alle termen die bij Jood passen opsommen. De andere groep de termen voor niet-Jood. De kringleider noteert ze in het groot.

8 // Eén kerk

Bijbelgedeelte: Handelingen 10:1-48

Dit is een lang tekstgedeelte. Het is goed als je het bij de voorbereiding volledig bestudeert, maar we adviseren dat je in de kring aandacht geeft aan verzen 1-16; 25-29; 34-35; 43-48. Wees selectief. Beter een goede en representatieve selectie dan een overdaad waardoor niemand de kern meer begrijpt.

1 En er was een man in Caesarea, van wie de naam Cornelius was, een hoofdman over honderd van de afdeling die de Italiaanse genoemd werd, 2 een vroom man, die met heel zijn huis God vreesde, veel liefdegaven aan het volk gaf en voortdurend tot God bad. 3 Hij zag in een visioen duidelijk, ongeveer op het negende uur van de dag, dat er een engel van God bij hem binnenkwam, die tegen hem zei: Cornelius! 4 En hij hield de ogen op hem gericht en werd zeer bevreesd, en hij zei: Wat is er, heer? En de engel zei tegen hem: Uw gebeden en uw liefdegaven zijn als gedachtenis opgestegen naar God. 5 Stuur nu mannen naar Joppe en ontbied Simon, die ook Petrus genoemd wordt. 6 Deze is te gast bij een zekere Simon, een leerlooier, die zijn huis bij de zee heeft. Hij zal u zeggen wat u moet doen. 7 En toen de engel die tot Cornelius sprak, weggegaan was, riep hij twee van zijn huisslaven, en een vrome soldaat uit hen die steeds bij hem waren; 8 en toen hij hun alles verteld had, stuurde hij hen naar Joppe.

9 En de volgende dag, terwijl zij op reis waren en de stad naderden, klom Petrus op het dak om te bidden, ongeveer op het zesde uur, 10 en hij kreeg honger en wilde iets nuttigen. En terwijl zij het eten bereidden, raakte hij in geestvervoering. 11 En hij zag de hemel geopend en een voorwerp naar zich toe komen, dat leek op een groot linnen laken, dat aan de vier hoeken vastgebonden was en neergelaten werd op de aarde, 12 waarin zich al de viervoetige dieren van de aarde bevonden, de wilde en de kruipende dieren en de vogels in de lucht. 13 En er kwam een stem tot hem: Sta op, Petrus, slacht en eet! 14 Maar Petrus zei: Beslist niet, Heere, want ik heb nooit iets gegeten wat onheilig of onrein is. 15 En er kwam opnieuw, voor de tweede keer, een stem tot hem: Wat God gereinigd heeft, mag u niet voor onheilig houden! 16 En dit gebeurde tot driemaal toe; en het voorwerp werd weer opgenomen in de hemel.

17 Toen Petrus bij zichzelf twijfelde wat het visioen dat hij gezien had, kon betekenen, zie, daar stonden de mannen die door Cornelius gestuurd waren, bij de poort, nadat zij naar het huis van Simon gevraagd hadden. 18 En zij riepen iemand en vroegen of Simon, die ook Petrus genoemd wordt, daar te gast was.

19 Terwijl Petrus nog over dat visioen nadacht, zei de Geest tegen hem: Zie, drie mannen zoeken u; 20 sta daarom op, ga naar beneden en reis met hen mee. Twijfel niet, want Ik heb hen gestuurd. 21 En Petrus ging naar beneden, naar de mannen die door Cornelius naar hem toe gestuurd waren, en zei: Zie, ik ben het die u zoekt. Wat is de reden waarom u hier bent? 22 En zij zeiden: Cornelius, een hoofdman over honderd, een rechtvaardig man, die God vreest en van wie heel het volk van de Joden een goed getuigenis geeft, is door een aanwijzing van God aangespoord door een heilige engel om u naar zijn huis te ontbieden om van u woorden van zaligheid te horen. 23 Toen riep hij hen naar binnen en ontving hen als gast.

En de volgende dag vertrok Petrus met hen, en enigen van de broeders uit Joppe gingen met hem mee. 24 En de volgende dag kwamen zij in Caesarea aan. En Cornelius verwachtte hen en had zijn familieleden en beste vrienden bijeengeroepen.

25 En het gebeurde, toen Petrus naar binnen ging, dat Cornelius hem tegemoetkwam, aan zijn voeten viel en hem aanbad. 26 Maar Petrus richtte hem op en zei: Sta op, ik ben zelf ook maar een mens 27 En terwijl hij met hem sprak, ging hij naar binnen en trof er velen aan die samengekomen waren. 28 En hij zei tegen hen: U weet dat het een Joodse man niet toegestaan is om met iemand van een ander volk om te gaan of bij hem binnen te gaan; maar God heeft mij laten zien dat ik geen mens onheilig of onrein mag noemen. 29 Daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, toen ik ontboden werd. Dus vraag ik om welke reden u mij hebt ontboden. 30 En Cornelius zei: Vier dagen geleden had ik tot dit uur toe gevestigd, en op het negende uur bad ik in mijn huis. 31 En zie, er stond een man in blinkende kleding voor mij en die zei: Cornelius, uw gebed is verhoord en uw liefdegaven zijn bij God in gedachtenis gekomen. 32 Stuur dan mensen naar Joppe en laat Simon halen, die ook Petrus genoemd wordt; deze is te gast in het huis van Simon, de leerlooier, bij de zee. Als hij hier gekomen is, zal hij tot u spreken. 33 Dus heb ik ogenblikkelijk mensen naar u toe gestuurd, en u hebt er goed aan gedaan dat u hier gekomen bent. Wij zijn dan nu allen hier aanwezig, in de tegenwoordigheid van God, om alles te horen wat u door God bevolen is.

34 En Petrus opende zijn mond en zei: Ik zie nu in waarheid in dat God niet iemand om de persoon aanneemt; 35 maar in ieder volk is degene die Hem vreest en gerechtigheid doet, Hem welgevallig. 36 Dit is het woord dat Hij gezonden heeft tot de Israëlieten, waardoor Hij vrede verkondigt door Jezus Christus; Deze is de Heere van allen. 37 U weet wat er gebeurd is in heel Judea, wat begon in Galilea na de doop die Johannes gepredikt heeft: 38 hoe God Jezus van Nazareth gezalfd heeft met de Heilige Geest en met kracht en hoe Hij het land doorgegaan is, terwijl Hij goeddeed en allen die door de duivel overweldigd waren, genas, want God was met Hem. 39 En wij zijn getuigen van alles wat Hij gedaan heeft, zowel in het Joodse land als in Jeruzalem. Ze hebben Hem gedood door Hem aan een hout te hangen. 40 Deze heeft God opgewekt op de derde dag en Hij heeft gegeven dat Hij zou verschijnen, 41 niet aan heel het volk, maar aan de getuigen die door God tevoren verkozen waren, aan ons namelijk, die met Hem gegeten en gedronken hebben, nadat Hij uit de doden opgestaan was. 42 En Hij heeft ons bevolen tot het volk te prediken en te getuigen dat Hij Degene is Die door God aangesteld is tot een Rechter over levenden en doden. 43 Van Hem getuigen al de profeten dat ieder die in Hem gelooft, vergeving van zonden ontvangen zal door Zijn Naam.

44 Terwijl Petrus deze woorden nog sprak, viel de Heilige Geest op allen die het Woord hoorden. 45 En de gelovigen die van de besnijdenis waren, zovelen als er met Petrus waren meegekomen, waren buiten zichzelf dat de gave van de Heilige Geest ook op de heidenen uitgestort werd, 46 want zij hoorden hen spreken in vreemde talen en God grootmaken. Toen antwoordde Petrus: 47 Kan iemand soms het water weren, zodat deze mensen, die evenals wij de Heilige Geest ontvangen hebben, niet gedoopt zouden worden? 48 En hij beval dat zij gedoopt zouden worden in de Naam van de Heere. Toen vroegen zij hem enkele dagen bij hen te blijven.

Achtergrondinformatie

Het boek Handelingen is hoogstwaarschijnlijk geschreven door dezelfde auteur van het evangelie van Lucas (waarschijnlijk Lucas, een arts) die Paulus tijdens een deel van zijn reizen heeft vergezeld (Hand. 1:1; cf. Luc. 1:1-4). Het boek vertelt het verhaal van de eerste christenen. Er wordt verteld over de apostelen, hun verkondiging, de vervolging en de eerste gemeenten. Met vallen en opstaan krijgen de eerste gemeenten, de Kerk, vorm.

In de Oudheid was het niet ongewoon dat privé communicatie later gepubliceerd werd, veel van die communicatie is dan ook geschreven met het doel dat iedereen ze zou lezen. Handelingen is daarmee vergelijkbaar.

In Handelingen vertelt de auteur een verhaal aan Theofilus; alles is dus geschreven in een narratieve stijl, zoals een roman. Aan de inhoud is te zien dat Lucas heel nauwkeurig onderzoek gedaan heeft naar alle gebeurtenissen. Toch is het boek geen opsomming van feiten en verhaaltjes, maar één vlot geheel. Doorheen heel het boek staat de Geest centraal. In hoofdstuk 1 wordt terug verwezen naar de belofte van Jezus over de uitstorting van de Geest. In hoofdstuk 2 wordt de Geest uitgestort en in alle volgende hoofdstukken lezen we wat de apostelen allemaal deden door de Geest, hoe nieuwe mensen de Geest ontvangen en hoe Hij toeziet op de verkondiging en de Kerk.

In grote lijnen kan Handelingen in twee delen opgedeeld worden. Hoofdstuk 1-12 gaan voornamelijk over Petrus. Hoofdstuk 13-28 verhalen over Paulus. De passage die wij lezen komt uit hoofdstuk 10, dit is dus nog in het gedeelte over Petrus; hij is dan ook een van de hoofdpersonages in dit verhaal. Deze passage bevindt zich echter op het einde van de hoofdstukken over Petrus. Er is duidelijk te zien hoe in hoofdstuk 8 Paulus naar binnen wordt gewerkt in handelingen. Hoofdstuk 10 is één van die hoofdstukken die de weg voor Paulus effent. Paulus wordt het eerst als Saulus geïntroduceerd in Handelingen 7:58. Hoofdstuk 8 gaat over de vervolging. In 9 wordt de bekering van Paulus beschreven. In hoofdstuk 10 en 11 (tem. 11:18) worden de eerste stappen gezet in de verkondiging onder de heidenen, die Paulus uiteindelijk als zijn doelgroep zal nemen.

Dit hoofdstuk is verder in Handelingen reden voor debat. Net na deze passage volgt er een debat tussen Petrus en de oudsten over de verkondiging onder de heidenen (Hand. 11:1-18). Later verwijst Petrus terug naar de gebeurtenissen in hoofdstuk 10, wanneer er een debat gaande is over de besnijdenis van de heidenen (Hand. 15:7-12).⁵⁰

Verduidelijking

Dat een Jood niet mag omgaan met niet-joden, was in de tijd van Jezus een wijdverspreid gedachtegoed van het joodse volk. Jezus zelf toonde verschillende keren aan dat God dit niet zo ziet. Toch vonden de eerste christenen dit nog een heikele kwestie. Petrus komt pas in deze passage tot inzicht en in het volgende hoofdstuk stellen de broeders in Jeruzalem hem vragen hierover. Dit farizeïsche gebruik is ontleend aan teksten als Ex. 23:32; 34:15 en Deut. 7:2; hierin draagt God Zijn volk op om alle omwonende volkeren te vernietigen, om Israël zo te behoeden voor heidense gebruiken en goden.

⁵⁰ Voor de achtergrondinformatie werd gebruik gemaakt van: Donald B. Deyoung, *Barnes' Notes on the Old & New Testaments: Acts* (Grand Rapids, MI: Baker, 1997).

Een jood is onrein na het eten van dieren die ofwel enkel herkauwen, ofwel enkel gespleten hoeven hebben; alle kleine en grote waterdieren zonder vinnen of schubben; verschillende specifieke soorten vogels (opgesomd in Lev. 11:14-19); gevleugelde insecten, als ze geen springpoten hebben; enkele specifieke kruipende dieren (opgesomd in Lev. 11:29-30) even verder staat dat alle dieren die rondkruipen onrein zijn (Lev. 11:40). De volledige voedings- en reinheidsvoorschriften zijn uitgebreider terug te vinden in Leviticus 11 en Deuteronomium 14:1-21.

Een niet-Israëliet kon ook jood worden; het beste voorbeeld hiervan is Ruth. Het proces dat Ruth doorgemaakt heeft moet in de huidige traditie symbolisch herhaald worden alvorens een niet-Israëliet als een Jood beschouwd wordt. In Jesaja 56:1-8 zegt de Heer duidelijk dat ieder die zich verbonden heeft met Hem, Hem dienen, liefhebben en Zijn verbond in eer houden, Hem toebehoort.

Het valt op dat bij elke beschrijving van Cornelius' spiritualiteit (v. 2; 34) de vrees voor God primeert. Andere Bijbelteksten die duidelijkheid bieden over het waarom van deze vrees tonen ook duidelijk het verband met dit hoofdstuk (2 Kron. 19:7; 1 Petr. 1:17). Die vrees is dus een erkenning van onmacht, dat je zelf je heil niet kunt verdienen en van nederigheid tegenover een volmaakt en heilig God.

Over het geloof van Cornelius (v. 2, 22, 37, 45) bestaat nogal wat twijfel: was hij jood? Vers 22 doet vermoeden van wel omdat de joden een goed getuigenis van hem hebben, maar uit vers 45 blijkt dan weer dat hij niet besneden was. Was hij christen? In vers 37 veronderstelt Petrus dat ze wel al gehoord hebben van Jezus en zijn optreden, maar waren ze ook overtuigd van zijn boodschap? Blijkbaar niet. Sommige Bijbelcommentators geloven dat hij een "proseliet van de poort was." Dit is iemand die het heidendom de rug had toegekeerd en interesse had voor de joodse religie en gebruiken. Hij was wel geen echte jood want hij was niet besneden en deed dus ook niet actief mee met het grootste deel van het religieus Joodse openbare leven. Door Lucas wordt Cornelius als een heiden beschouwd. Dit blijkt uit deze tekst, waar Petrus zegt dat hij eigenlijk niet bij heidenen mag binnengaan (v. 28). Iets verder zijn de metgezellen van Petrus verbaasd dat de Geest ook over heidenen komt (v. 45). In Hand. 11:1 staat uitdrukkelijk dat de heidenen het woord van God ontvangen hadden. Blijkbaar had Cornelius al een goed geloof in God voor zover hij Zijn Woord verstond, maar nog geen goed begrip van Jezus. Dit kreeg hij pas door de Heilige Geest, na Petrus' optreden.

In deze tekst spelen de Geest en enkele gaven van de Geest een belangrijke rol (v. 3, 10, 44-46). Er komen twee visioenen voor, er wordt in tongentaal gesproken en de Geest wordt uitgestort. Over deze kwesties zijn talloze discussies gevoerd en hele boeken over geschreven. Het is dan ook delicaat hierover iets te zeggen, toch moet het een en ander verduidelijkt worden. Cornelius, als (nog) niet Christen, krijgt een visioen (v. 2), dit is mogelijk doordat de Geest in hem werkt. Toch zien we dat de Geest pas later over Cornelius en de zijnen wordt uitgestort (v. 44). Hierbij is de vraag hoe de Geest en Zijn gaven zicht ten opzichte van de bekering en wedergeboorte van een mens verhouden. Men kan zeggen dat de Geest een leiding van God is die mensen nodig hebben om tot geloof in Hem te komen, de Geest werkt dus al in mensen nog voor hun eigenlijke bekering. Hij kan ook tijdelijk gaven schenken aan die mensen. Dit is te zien bij Cornelius die hier voor zijn bekering een

visioen krijgt. Toch kan de Geest niet permanent in een mens wonen voordat hij Jezus aanvaardt heeft als zijn verlosser. In dit stuk is te zien dat direct nadat Cornelius dit gedaan heeft hij en de zijnen vervuld werden door de Heilige Geest. Dit werd als teken beschouwd van hun bekering en dat God ook heidenen (voor het eerst) opgenomen had in Zijn koninkrijk. Het is belangrijk om tegelijk te beseffen dat Handelingen in de eerste plaats het *verhaal* is van de eerste kerk en dat moet opgepast worden om zomaar leerstellingen hieruit af te leiden. Daarvoor is het belangrijk de Bijbel als geheel te bekijken.

Focus

Het is niet genoeg te benadrukken wat een belangrijk hoofdstuk dit tekstgedeelte is. Voor het eerst in de geschiedenis werden heidenen bij het volk van God opgenomen zonder dat ze daarvoor allerlei rituelen moesten ondergaan. Petrus moet hier iets doen wat volledig ingaat tegen zijn eigen traditie.

Probeer dit zo concreet mogelijk aan bod te laten komen in de kring. Wat is in deze tekst de kern van het evangelie? Kunnen wij ons daar achter scharen? Kunnen wij ook kijken naar andere christelijke groeperingen die dit aanvaardden en erkennen dat wij samen één Kerk zijn zoals Petrus hier doet met de heidenen? Verzoening staat hier héél erg centraal.

Andere opmerkingen

Joppe (nu Jaffa, opgenomen in Tel-Aviv) was een van de oudste nederzettingen van de regio (bewoond vanaf ± 7500 vChr). Deze stad staat dus symbool voor het oude, de traditie en het joodse geloof. Dit staat in schril contrast met de stad Caesarea die in de Romeinse tijd, door koning Herodes werd gebouwd. Met zijn uitgesproken Grieks-Romeinse stadsplanning en uitzicht en omdat het de thuisbasis was van de militairen en de prefect van de regio, staat deze stad dus symbool voor al de nieuwe invloeden, het heidense geloof en de overheersing van de Romeinen.

De dieren die joden als het meest onrein beschouwen liggen in een linnen laken (v. 11), een stof die doorheen heel de bijbel als iets moois, zuiver en zelfs heilig wordt beschouwd (linnen wordt bijv. overvloedig gebruikt bij de bouw van de tabernakel en alles wat erbij hoort; zie Ex. 25-28).

In vers 43 zijn verwijzingen naar Genesis 22:18; 26:4; Jeremia 23:5; en Ezechiël 34:17-24.

Merk op dat Petrus in verzen 36-39 uitdrukkelijk vermeldt dat Jezus kwam als jood onder de joden en ogenschijnlijk voor de joden. Het klinkt als een rechtvaardiging omdat hij niet eerder inzag dat Jezus ook voor de heidenen is gekomen. Lees misschien eens de reactie van de andere oudsten in Jeruzalem (Hand. 11:1-18). Hoe zou je er zelf tegenover staan als je een van die eerste joodse Christenen was?

Kerngedachte

God kijkt onbevooroordeeld naar alle mensen, niemand heeft door zichzelf meer kans op redding; *iedereen* wie Hem met zijn hart gelooft wordt gered.

Mogelijke vragen

O = observatie, I = interpretatie, A = applicatie (toepassing)

- Wie was Cornelius (v. 1-2)? (O)
- Hoe staan wij bekend om ons geloof? (v. 2) (A)
- Wat maakt Cornelius mee? (O)
- Waarom wordt Cornelius bevreesd (v. 4)? (I)
- Waarom komt deze engel (v. 4)? (O)
- Waarom zou Petrus moeten komen (v. 5)? (I)
- Waar is Petrus en wat doet hij op het moment van het visioen (v. 9)? (O)
- Wat gebeurt hier (v. 11)? (O)
- Wat heeft dit te betekenen (v. 11)? (I)
- Wat zit er in het laken en waarom (v. 12)? (OI)
- Waarom spreekt Petrus God tegen (v. 13) (vgl. voetwassing)? (I)
- Wat vraagt God van Petrus (v. 14)? (O)
- Wat is er onrein voor Petrus (v. 14)? (I)
- Waarom moet God dit drie keer laten gebeuren? Leert Petrus dan niet (v. 15)? (I)
- Waarvan zou God ons heel moeilijk kunnen overtuigen (v. 15)? (A)
- Hoe antwoordt God op Petrus' twijfel (v. 17)? (O)
- Wat leren we hier bij over Cornelius (v. 22)? (O)
- Welk beeld krijgen we van de kerk in die tijd (v. 23)? (OI)
- In wat voor gezelschap komt Petrus hier toe (v. 24)? (O)
- Waarom aanbidt Cornelius Petrus (v. 25)? (I)
- Waarom is het als jood op bezoek gaan bij een niet-jood niet toegestaan (v. 28)? (I)
- Wat zijn onze vooroordelen (v. 29)? (A)
- Wat deed Cornelius toen hij het visioen kreeg (v. 30)? (O)
- Waartoe wordt Petrus uitgenodigd (v. 33)? (O)
- Wat betekent 'dat God niet iemand om de persoon aanneemt' (v. 34)? (I)
- Betekent 'degene die Hem vreest en gerechtigheid doet' dat er redding is op eigen verdienste (v. 35)? Waarom wel/niet? (I)
- Waarom verkondigde Jezus enkel aan de Israëlieten (v. 36)? (I)
- Hoe voldoen wij aan dit bevel (v. 42)? (A)
- Voor wie is de redding (v. 43)? (O)
- Wat doet Petrus hier (v. 34-43)? Wat kunnen we hier praktisch uit leren? (OA)
- Wat gebeurt er hier (v. 44)? (O)
- Wat was er uniek/vernieuwend aan deze gebeurtenis (v. 44-45)? (O)
- Wat is er nu veranderd in de kerk (v. 45; cf. met de vraag bij v. 23)? (OI)
- Wanneer hebben Cornelius en de zijnen de Geest ontvangen (t.o.v. het moment van hun bekering) (v. 47)? (OI)
- Welke verandering hebben we kunnen observeren in deze tekst? (OI)

- Wat zegt deze tekst over verzoening? (OI)
- Hoe zou deze verzoening vandaag binnen en buiten de kerk zich vertalen? (A)
- Wat leert Cornelius' voorbeeld ons over een relatie met God? (OA)
- Waartoe roept deze tekst ons op (m.b.t. verzoening)? (IA)

Werkvormen

Dit is een erg lang stuk en het is gemakkelijk om de focus van deze tekst uit het oog te verliezen. Dit is de eerste tekst waarbij het christendom de brug tussen de joden en de heidenen slaat. Het is de start van de wereldwijde kerk.

- 1) Hou een gesprek vooraf. Laat in de groep vooraf een gesprek gevoerd worden over diversiteit binnen de Kerk. In welke denominatie zit je? Welke ken je nog? Wat weet je van jouw denominatie en die van de anderen in de groep? Geef ook de standpunten over een paar hot topics (bijv. vrouwen in de kerk, doop, schepping, heilige Geest en gaven ...) Neem er een groot blad bij en maak een schemaatje van de verschillen en gelijkenissen tussen de verschillende kerken en hun visie op deze onderwerpen. Dit gesprek mag gerust een tijdje duren, het is belangrijk en helpt heel veel bij de verdere verwerking van de tekst. De tekst laat namelijk zien hoe twee groepen mensen die schijnbaar onverzoenbare standpunten hadden verzoend werden tot één Kerk.
- 2) Verdeel daarna de groep in twee en laat elke groep de tekst grondig doorlezen. Eén groep moet extra aandacht besteden aan de persoon van Petrus. Hoe dacht hij, wat leert hij, hoe voelt hij zich, wat gaat er in hem om ... en hoe herken je jezelf daarin? Laat de andere groep de tekst doorlezen met extra aandacht voor Cornelius. Hoe denkt hij, wat maakt hij mee, wat wil hij, hoe voelt hij zich ... en hoe herken je jezelf daarin? Breng na een tijdje de twee groepen weer bij elkaar en laat ze elkaar vragen stellen als in een interview. Een andere optie is dat je elke groep een dagboekfragment (van Petrus en Cornelius) laat schrijven. Laat ze dan ook die fragmenten met elkaar bespreken.
- 3) Wie zegt en doet wat? Lees eerst de tekst rustig door. Maak daarna op een groot blad een schema met wie wat doet en zegt. Of duid in kleurtjes aan in de tekst wie wat zegt (en doet). Kijk daarna naar wat je opvalt. Wie spreekt/doet het meest, wat wordt er allemaal gezegd en gedaan?
- 4) Doe een manuscriptstudie. Na het lezen van de tekst schrijft iedereen alle vragen op die hij heeft bij de tekst. Zie boven.
- 5) Laat iedereen een geloofsbelijdenis opschrijven. Vraag hen dan om daar zoveel mogelijk in te schrappen tot enkel overblijft wat essentieel is om christen te zijn. Het is boeiend te bespreken wat daar wel/niet in staat. Bespreek dit met elkaar. Je kunt hem vergelijken met de Apostolische Geloofsbelijdenis, een vroegchristelijk document dat door alle christelijke denominaties onderschreven wordt. Betekent dit dan dat je samen met iedereen die dit aanvaardt tot dezelfde Kerk behoort en dus samen God kunt aanbidden?

“Wij geloven

in één God en Vader Almachtig, die hemel en aarde maakte, en de zee en al wat daarin is;

en in één Christus Jezus, de Zoon van God, onze Heer;

die vlees geworden is uit de maagd tot ons behoud;

en in Zijn lijden onder Pontius Pilatus;

en in Zijn dood en opstanding;

en in Zijn lichamelijke vaart ten hemel;

en in Zijn wederkomst uit de hemel in de heerlijkheid van de Vader om alle dingen onder één Hoofd te vergaderen en over allen een rechtvaardig oordeel uit te spreken;

en in de Heilige Geest;

en dat Christus zal komen van de hemel om alle vlees op te wekken, en de goddelozen en onrechtvaardigen te verwijzen naar het eeuwige vuur;
en om aan de rechtvaardigen en heiligen onsterfelijkheid en eeuwige heerlijkheid te geven.”

Gebruikte bronnen

- Aland, Barbara, Kurt Aland, and Johannes Karavidopoulos. *Nestle-Aland Novum Testamentum Graece*. 27th ed. Deutsche Bibelgesellschaft, 2006.
- Barclay, William. *The Letters to the Galatians and Ephesians*. Westminster John Knox Press, 2002.
- Barnett, Paul. *The Second Epistle to the Corinthians*. New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans, 1997.
- Benware, Paul N. *Survey of the New Testament*. Moody Publishers, 2004.
- Deyoung, Donald B. *Barnes' Notes on the Old & New Testaments: Acts*. Grand Rapids, MI: Baker, 1997.
- van Eck, John. *Kolossenzen, Filemon*. CNT. Kampen: Kok, 2007.
- Elliger, Karl, and Willhelm Rudolph. *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Hendrickson, 1997.
- Harris, Murray J. "2 Corinthians." In *Romans through Galatians*, 299-406. Expositor's Bible Commentary 10. Grand Rapids, MI: Zondervan, 1976.
- Keener, Craig S. *The IVP Bible Background Commentary: New Testament*. Downers Grove, IL: IVP Academic, 1994.
- de Koning, M. Ger. *Leviticus toegelicht en toegepast: Waarom en hoe God bij Zijn volk wil wonen*. Amerongen: Johannes Multimedia, 2011.
<http://www.oudesporen.nl/Download/OS1006.pdf>.
- Lewis, C.S. "Essay on Forgiveness", 1960. http://oholy.net/stolga/cs_lewis.html.
- Paul, M.J., G. van den Brink, and J.C. Bette. *Leviticus, Numeri, Deuteronomium*. Studiebijbel Oude Testament 2. Veenendaal: Centrum voor Bijbelonderzoek, 2005.
- Ridderbos, Herman. *Romeinen*. CNT. Kampen: Kok, 1959.
- Schwager, Don. "Lord, How often Shall My Brother Sin against Me, and I Forgive Him?", October 6, 2011. <http://www.rc.net/wcc/readings/matt1821.htm>.
- Wall, Robert W. *Colossians & Philemon*. IVPNTCS. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1993.